

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Інвестиційна політика банку

Студента 2 курсу 5мз групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Підручного
Миколи
Володимировича

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Аванесова Ірина
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ.....	6
1.1. Економічна сутність дефініції «інвестиційна політика банку» та «напрями інвестування».....	6
1.2. Нормативні вимоги щодо проведення інвестиційної політики банку.....	16
1.3 Показники оцінки інвестиційної діяльності банку.....	23
РОЗДІЛ ІІ. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	28
2.1. Аналіз оцінки інвестиційної політики АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	28
2.2. Порівняльна характеристика результатів інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» з банками конкурентами в Україні.....	40
2.3 Порядок прийняття рішень банком щодо напрямків інвестування.....	45
РОЗДІЛ ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....	49
3.1. Методи управління ризиками інвестиційної діяльності банку.....	49
3.2. Система взаємодії суб'єктів управління інвестиційною діяльністю банку..	58
3.3. Удосконалення порядку прийняття рішень щодо напрямків інвестування.	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Надійна банківська система є однією з найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання. На сьогодні, у зв'язку з постановою НБУ від 04 лютого 2016 року № 58 «Про збільшення капіталу банків України», вирішального значення набувають питання оптимального формування капіталу. Разом з тим, наразі українські банки залишаються одним з потенційних джерел довгострокових інвестицій, як у нові перспективні підприємства, так і у вже існуючі. Адже саме зараз, коли в умовах економічної нестабільності нові підприємства України стикаються з фінансовими труднощами, довгострокові інвестиції для розвитку економіки України є необхідними. Саме тому питання інвестиційної активності банків в умовах докапіталізації стають надзвичайно актуальними.

Проблеми управління інвестиційною політикою банку досліджували такі вчені: Д. Василенко [9], Л. Кльоба [27], М. Паласевич [37,38], О. Стойко [54], О. Вовчак [13], С. Герасимова [14], А. Пересада [39], Т. Майорова [39,43], О. Васюренко [10,11], С. Козьменко [28], Ф. Шпиг [28], І. Волошко [28] та багато інших. Питання, вирішенням яких займалися дані науковці являються: системи управління банківською діяльністю, умови та чинників розвитку інвестиційною політики банку та особливості здійснення банківської інвестиційної діяльності в Україні. Незважаючи на значні напрацювання, що стосуються проблем капіталізації банків та банківських інвестицій в економіку, доцільно продовжувати наукові дослідження з цієї тематики, оскільки зазначена проблема і дотепер є однією з найактуальніших.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розроблення теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо створення ефективної системи управління інвестиційною політикою банку.

Для досягнення зазначеної мети у дипломній роботі поставлено такі **завдання:**

- визначити теоретичні основи управління інвестиційною політикою банку;

- проаналізувати інвестиційну політику АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- провести порівняння результатів інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» з банками конкурентами в Україні;
- визначити порядок прийняття рішень банком щодо напрямків інвестування;
- виявити методи управління ризиками інвестиційної діяльності банку;
- обґрунтувати систему взаємодії суб'єктів управління інвестиційною діяльністю банку;
- виявити напрями вдосконалення порядку прийняття рішень щодо напрямків інвестування.

Об'єктом дослідження є система інвестиційної політики банку.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти управління інвестиційною політикою в межах АТ «Райффайзен Банк Аваль».

У дипломній роботі використано наукові **методи дослідження**, зокрема: системний, статистичний, історичний, порівняльний, наукової абстракції, індукції, дедукції, прогнозування, аналізу та синтезу. Зокрема, дослідження проблематики управління інвестиційною політикою банку проводилося за допомогою порівняльного аналізу, системного підходу та інших загальнонаукових методів, зокрема: розробка системи ризику базувалась на методах синтезу, дедукції, експертних оцінок і статистичного аналізу; для аналізу рівня ризику та виявлення існуючої практики організації її забезпечення використовувалися економіко-статистичні, економіко-математичні методи, а також методи, що використовуються в соціологічних дослідженнях.

Інформаційною базою дослідження є праці класиків економічної науки, провідних сучасних вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем забезпечення управління інвестиційною політикою банку, законодавчі та нормативні документи з питань організації управління інвестиційною політикою банку, офіційні матеріали АТ «Райффайзен Банк Аваль»; довідкові та інформаційні видання професійних організацій, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна проведеного дослідження отримала подальший **розвиток**: у науковому обґрунтуванні і розробці науково-методичних засад

управління інвестиційною політикою банку в умовах трансформаційної економіки.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що подані в роботі теоретичні положення, висновки і методичні рекомендації доведені до рівня практичних методик і пропозицій, які можуть бути використані для управління інвестиційною політикою банку в умовах трансформаційної економіки України.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Підручний М. В. Нормативні вимоги щодо проведення інвестиційної політики банку //Стратегії розвитку фінансового ринку України: зб. наук. ст. студ. заочної форми навчання / відп. ред. Шульга Н.П. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2018. – 401 с. (С.382-387).

Структура роботи: 3 розділи, вступ, висновки та пропозиції, список використаних джерел та додатки. Обсяг роботи складає 91 сторінок. В роботі представлено 15 таблиць, 13 рисунків, 1 формулу, 10 додатків та використано 71 наукове джерело.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

1.1. Економічна сутність дефініції «інвестиційна політика банку» та «напрями інвестування».

В цьому підрозділі будемо розглядати сутність самих інвестицій, цілі банківських інвестицій, інвестиційну політику банку та напрями інвестування її сутність, мету, значення для банку.

Інвестиції — це багатоаспектні вкладення капіталу, що можуть реалізуватися у різних формах і характеризуватися різними особливостями.

Узагальнення поглядів щодо визначення поняття "інвестиції" на макрота мікрорівнях дали змогу виділити такі ознаки інвестицій, що є найбільш суттєвими:

- інвестування — відкрита система;
- інвестиції потенційно мають здатність приносити прибуток або соціальний ефект;
- інвестування — це процес перетворення частини накопиченого капіталу в альтернативні види активів суб'єкта господарювання;
- використовуються різноманітні та можливі інвестиційні ресурси, які характеризуються попитом, пропозицією та ціною;
- мають цілеспрямований спосіб вкладення капіталу в будь-які об'єкти або активи щодо впровадження НТП;
- характеризуються наявністю строку вкладення;
- є метою інвестора (інвесторів) щодо вкладання (інвестування);
- є метою суб'єкта управління (держави, галузі, регіону, підприємства);
- характеризуються наявністю ризику вкладення капіталу;
- мають страхування грошових коштів від інфляції [70].

Цілі інвестиційної діяльності комерційного банку полягають у додержанні безпеки банківських коштів, забезпеченні їх диверсифікації, доходу та ліквідності [68].

Участь банків у інвестиційному процесі може здійснюватися за двома напрямками:

- за допомогою механізмів фондового ринку;
- за допомогою механізмів середнього та довгострокового кредитування.

Комерційні банки повинні у своїй інвестиційній діяльності мати тісний контакт з підприємствами. У випадку створення нового підприємства заснування його можливе за допомогою банківського капіталу як у рамках фінансово-промислових груп, так і поза ними. Фінансово-промисловими групами вважаються ті організації та структури, які утворюються шляхом об'єднання промислового й фінансового капіталів. В Україні банкам заборонено виступати в ролі головного підприємства згідно із Законом «Про фінансово-промислові групи» [65].

Комерційний банк може брати участь у санації підприємства: він дає кошти підприємству, натомість одержує його цінні папери. Також можлива й передача державної частки капіталів підприємства в довірче управління банку, замість чого банк зобов'язується інвестувати певну суму коштів у це підприємство [62].

За допомогою механізмів середнього та довгострокового кредитування комерційний банк може брати участь у інвестиційному процесі. Довгострокові кредити банку є однією з найпоширеніших форм цієї участі. На відміну від засновницьких операцій, використання банківського кредиту стимулює споживачів інвестицій ефективніше використовувати кошти, щоб забезпечити погашення кредиту та відсотків за його користування [69].

Призначенням довгострокового кредитування є впровадження прямих інвестиційних заходів, реалізації витрат на придбання елементів основного капіталу.

Деякі особливості має проектне фінансування інвестиційних проектів. Проектне фінансування — це таке фінансування інвестиційних проектів, коли основним забезпеченням наданих коштів є сам проект, тобто доходи, які в майбутньому отримає підприємство, що здійснює будівництво чи

реконструкцію. Тобто, проектне фінансування ґрунтується на життєздатності самого проекту без урахування платоспроможності його учасників та їх гарантій [63].

Основою операцій, пов'язаних з вкладенням коштів у певні проекти, є інвестиційна політика банку. Головний зміст такої політики складає визначення кола цілей, найбільш придатних для інвестування коштів. Звичайно, ряд банків у своїй інвестиційній діяльності не керуються якимось певним заздалегідь розробленим планом, а здійснюють ті чи інші операції в міру необхідності. Однак, у переважній більшості випадків інвестиції комерційних банків є результатом детального попереднього планування, що здійснюється фінансовими службами відповідно з основними напрямками інвестиційної політики, затвердженої керівництвом банку [67].

В основі інвестиційної політики кожного банку лежить той чи інший вид стратегії, що застосовується при вкладенні коштів у цінні папери. Як правило, комерційні банки, вкладаючи капітали, орієнтуються на проведення пасивних або активних інвестицій [61].

Інвестиційна політика комерційних банків припускає формування системи цільових орієнтирів інвестиційної діяльності, вибір найбільш ефективних способів їх досягнення. В організаційному аспекті вона виступає як комплекс заходів з організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на забезпечення оптимальних обсягів і структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику. Найважливішими взаємопов'язаними елементами інвестиційної політики є стратегічні і тактичні процеси управління інвестиційною діяльністю банку [64]. Під інвестиційною стратегією розуміють визначення довгострокових цілей інвестиційної діяльності та шляхів їх досягнення. Її подальша деталізація здійснюється в ході тактичного управління інвестиційними активами, що включає вироблення оперативних цілей короткострокових періодів і засобів їх реалізації. Розробка інвестиційної стратегії є, таким чином, вихідним пунктом процесу управління інвестиційною діяльністю [66].

Формування інвестиційної тактики відбувається в рамках заданих напрямів інвестиційної стратегії і орієнтоване на їх виконання в поточному періоді. Воно передбачає визначення обсягу і складу конкретних інвестиційних вкладень, розробку заходів щодо їх здійснення, а в необхідних випадках - складання моделей прийняття управлінських рішень щодо виходу з інвестиційного проекту і конкретних механізмів реалізації цих рішень [33].

Розробка інвестиційної політики банку є досить складним процесом, що обумовлено наступними обставинами. Насамперед, внаслідок тривалості інвестиційної діяльності, вона повинна здійснюватися на основі ретельного перспективного аналізу, прогнозування зовнішніх умов (стану макроекономічного середовища та інвестиційного клімату, кон'юнктури інвестиційного ринку та його окремих сегментів, особливостей оподаткування та державного регулювання банківської діяльності) і внутрішніх умов (обсягу і структури ресурсної бази банку, етапу його життєвого циклу, цілей і завдань розвитку, відносної дохідності різних активів з урахуванням факторів ризику і ліквідності та ін), імовірнісний характер яких ускладнює формування інвестиційної політики [37].

Крім того, визначення основних напрямів інвестиційної діяльності пов'язано з масштабними проблемами дослідження і визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності:

- розробка основних напрямків визначення джерел інвестиційної політики фінансування інвестицій;
- розробка стратегічних цілей інвестиційної діяльності відповідно до загальної ділової політикою банку;
- аналіз і оцінка розробленої інвестиційної політики;
- моніторинг реалізованої інвестиційної політики;
- коригування інвестиційної політики [35].

Істотно ускладнює вироблення інвестиційної політики мінливість зовнішнього середовища діяльності банків, визначальною необхідність періодичного коректування інвестиційної політики, обліку прогнозованих змін і

вироблення системи оперативного реагування. Тому формування інвестиційної політики банків пов'язане з істотними труднощами навіть в умовах стійкого розвитку економіки [31].

На думку Л. Ігоніної «Передумовою формування інвестиційної політики служить загальна ділова політика розвитку банку, основні цілі якої є пріоритетними при розробці стратегічних цілей інвестиційної діяльності. Представляючи собою важливий складовий елемент загальної економічної політики, інвестиційна політика виступає фактором забезпечення ефективного розвитку банку» [36].

Основна мета інвестиційної діяльності банку може бути сформульована як збільшення доходу від інвестиційної діяльності при допустимому рівні ризику інвестиційних вкладень [32].

Визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності передбачає вироблення основних напрямів інвестиційної політики та встановлення принципів формування джерел фінансування інвестицій.

Відповідно до цих критеріїв можна виділити наступні напрямки інвестиційної політики:

- інвестування з метою отримання доходу у вигляді відсотків, дивідендів, виплат з прибутку;
- інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу в результаті зростання ринкової вартості інвестиційних активів;
- інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу [34].

Орієнтація на одне із зазначених напрямків є ключовою ланкою формування інвестиційної політики, визначальним складу об'єктів інвестування, джерело отримання доходу, рівень прийнятного ризику та підходи до аналізу інвестицій.

Всі форми і види інвестиційної діяльності банків здійснюються за рахунок формованих ними ресурсів. Політика формування інвестиційних

ресурсів покликана забезпечити здійснення інвестиційної діяльності в заданих масштабах і напрямках, ефективне використання власних і залучених коштів, вкладених в інвестиційні активи [8].

Розробка основних напрямків інвестування пов'язана з проведенням одночасної роботи з визначення джерел їх фінансування. Прогнозування потреби в загальному обсязі інвестиційних ресурсів проводиться на основі зіставлення обсягів, передбачених при формуванні основних напрямків інвестиційної діяльності, і часткою, що припадають на інвестиційні активи при розподілі ефективного потенціалу банків між різними групами активів, з урахуванням майбутніх потоків грошових коштів у вигляді платежів і надходжень, оцінки можливостей залучень коштів на фінансовому ринку в рамках загальної фінансової стратегії банку [3].

Важливим елементом інвестиційної політики є аналіз структури пасивів, вибір оптимального співвідношення між власним капіталом банку і його борговими зобов'язаннями, ризикам зміни вартості, прогнозування альтернативних форм мобілізації інвестиційних ресурсів. Така стратегія формування інвестиційних ресурсів дає можливість зіставити структурні показники джерел фінансування інвестицій з характеристикою аналізованих об'єктів інвестування, згрупованих за строками, ліквідності і перспективам збільшення [5].

Прийняття інвестиційних рішень банку має бути орієнтоване на досягнення оптимального співвідношення між обсягом і структурою вкладень і їх ресурсним забезпеченням з позицій максимальної прибутковості і мінімального ризику, що є цільовою функцією інвестиційної політики банку. Це передбачає прогнозування напрямків інвестування в майбутньому періоді на основі прогнозованих змін обсягу і структури інвестиційних вкладень і джерел їх фінансування [7].

Таким чином, управління інвестиційною діяльністю має охоплювати як формування основних напрямків інвестування, так і визначення необхідного ресурсного забезпечення. При формуванні джерел фінансування конкретних

видів інвестиційних вкладень необхідний облік специфіки різних видів банківських ресурсів, що дозволяє здійснити їх аналіз по ступені стабільності, витратам залучення та іншими критеріями [4].

Основними джерелами фінансування активних операцій, складовими найбільшу частку в структурі банківських пасивів - є депозитні кошти (термінові і до запитання). Депозити до запитання на відміну від строкових вкладів, виступаючи більш дешевим джерелом ресурсів для банку, водночас складають групу пасивів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику вилучення [1].

Стратегія підтримки стійкості депозитів є найважливішою складовою загальної стратегії комерційних банків [6].

Як джерела фінансування інвестицій можуть використовуватися і ресурси, що формуються за рахунок залучення позик. До них відносять кредити Центрального банку, міжбанківські позики, кошти, отримані в результаті емісії боргових зобов'язань (облігацій, векселів). Позикові джерела використовуються для фінансування інвестицій банками, які проводять активну політику. Для розширення можливостей фінансування інвестиційних активів, підтримки ліквідності вони часто прибігають до великих позиках грошових коштів на фінансовому ринку. При цьому найважливішою умовою використання позикових коштів є зіставлення витрат їхнього залучення з передбачуваними доходами від інвестиційної діяльності [9].

Фактори, що визначають інвестиційну політику банків:

До макроекономічних факторів, що впливає на інвестиційну політику комерційного банку, можна віднести:

- економічну та політичну ситуацію в країні;
- стан інвестиційного та фінансового ринку;
- комплекс законодавчих і нормативних засад банківської діяльності;
- політику оподаткування;
- структуру і стабільність банківської системи та ін [41].

Основні мікроекономічні чинники, які впливають на формування інвестиційної політики, включають:

- обсяг і структуру ресурсної бази, що визначають масштаби і види інвестиційної діяльності;
- загальну мотивацію діяльності банку, характер і значимість стратегічних цілей, що обумовлюють вибір інвестиційної політики;
- стадії життєвого циклу банку;
- розміри, організаційну будову і функціональну структуру банку;
- якість інвестиційних вкладень, яке визначається з урахуванням альтернативності прибутковості, ліквідності та ризику;
- прибутковість порівнянних активів;
- масштаби витрат на формування і управління інвестиційним портфелем [44].

Розробка інвестиційної політики передбачає не тільки вибір напрямів інвестування, але і врахування низки обмежень, пов'язаних з необхідністю забезпечення збалансованості інвестиційних вкладень комерційного банку. Цілі і обмеження встановлюються законодавчими та нормативними актами органів грошово-кредитного регулювання, а також органами управління банків [43].

Організація інвестиційної політики в банку передбачає розробку внутрішніх інструктивних документів, що фіксують основні принципи і положення інвестиційної політики. Досвід банківської практики свідчить про доцільність формулювання інвестиційної політики у вигляді інвестиційної програми. Відображаючи мети інвестування, інвестиційна програма визначає основні напрямки вкладень і джерела їх фінансування, механізм прийняття та реалізації інвестиційних рішень, найважливіші характеристики інвестиційних активів: прибутковість, ліквідність і ризик, їх співвідношення при формуванні оптимальної структури інвестиційних вкладень [45].

Враховуються при складанні інвестиційної програми обмеження пов'язані з наступними обставинами. Оскільки цьому виду діяльності притаманні значні ризики, для прийняття інвестиційних рішень необхідно визначити ризик втрати інвестиційного капіталу шляхом порівняльного аналізу

прийняттого для інвестора рівня ризику і середнього рівня ризику, властивого даними активам, а також можливості його елімінування за рахунок диверсифікації активів або здійснення альтернативних інвестицій. Альтернативні інвестиції можна визначити як вкладення в активи, поведінка яких при настанні конкретній ситуації є діаметрально протилежним [48].

Як зазначалося, управління інвестиційною діяльністю передбачає аналіз структури активів для приведення їх у відповідність зі структурою інвестиційних ресурсів та забезпечення необхідного рівня ліквідності. Ліквідність інвестиційних активів повинна бути зв'язана з характером пасивів, які є джерелом їх фінансування [42].

За ступенем ліквідності у складі інвестиційних вкладень можна виділити: найбільш ліквідні активи, ліквідні активи і малоліквідні активи. При виявленні змін ліквідності різних груп інвестиційних активів, порушенні встановлених вимог ліквідності і зростання ризику необхідно переглянути склад інвестиційних вкладень портфеля і вжити їх реструктуризацію [46].

Аналіз і оцінку розробленої інвестиційної політики здійснюють за наступними критеріями:

- відповідність інвестиційної політики загальній економічній політиці банку по цілях, напрямках і термінах реалізації;
- внутрішня і зовнішня збалансованість інвестиційної політики;
- ступінь реалізації інвестиційної політики;
- ефективність інвестиційної політики [47].

Зміна умов здійснення інвестиційної діяльності вимагає проведення постійного моніторингу для успішного здійснення розробленої інвестиційної політики. Інвестиційна програма на момент складання не може охопити весь комплекс змін зовнішніх і внутрішніх факторів у перспективі. Тому гнучкість і динамічність інвестиційної програми може бути досягнута шляхом поточної коригування управління інвестиціями, що передбачає об'єктивну оцінку ефективності окремих вкладень в короткостроковому періоді, визначення

можливостей виходу з інвестиційних проєктів, реінвестування капіталу при настанні несприятливої ситуації [54].

Отже, можна сказати, що інвестиції відіграють важливу роль в банківській діяльності, а планування та вибір напрямків та об'єктів інвестування є запорукою успішної інвестиційної діяльності.

1.2. Нормативні вимоги щодо проведення інвестиційної політики банку.

Розвиток різних напрямків інвестування в Україні створив необхідні умови для інвестування банками в різні сфери економіки. У державі склалася ситуація, коли найбільшими інвесторами є саме банки. Вони, переслідуючи мету забезпечення прибутковості, надійності та ліквідності інвестицій діють в умовах несприятливого інвестиційного клімату, який має місце в Україні. В цьому випадку роль нормативних актів є визначальною, оскільки саме ці правила може вплинути на ситуацію та змінити її на краще.

Основний нормативно – правовий акт, що регулює банківську інвестиційну діяльність – це Закон України «Про банки і банківську діяльність».

Ось основні правила цього акта:

Національний банк здійснює контроль за інвестиціями банку з придбання банком корпоративних прав (акцій, паїв, часток) в обмін на кошти або майно з метою отримання доходу/прибутку або права на участь в управлінні юридичною особою, у тому числі за прямими інвестиціями.

Прямі інвестиції банків - це внесення банками власних коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права (акції, паї, частки), емітовані такою юридичною особою.

Банк, регулятивний капітал якого становить з 11 липня 2017 року 200 мільйонів гривень, має право здійснити інвестицію без письмового дозволу, якщо:

- інвестиція у фінансову установу становить у сукупності не більше ніж 1 відсоток статутного капіталу банку;
- інвестиція здійснюється до статутного капіталу бюро кредитних історій, що має ліцензію національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Банк здійснює інвестицію на підставі письмового дозволу Національного банку, який надається в порядку:

- у фінансову установу в обсязі більше 1 відсотка статутного капіталу банку;

- в юридичну особу в обсязі 20 і більше відсотків її статутного капіталу та/або голосів (крім інвестицій у фінансову установу в обсязі менше 1 відсотка статутного капіталу банку).

Банк має право здійснити інвестицію (у тому числі у фінансову установу в обсязі, що перевищує 1 відсоток статутного капіталу банку) за умови одночасного дотримання таких спеціальних вимог:

- строк банківської діяльності становить не менше ніж три роки;
- розмір регулятивного капіталу банку який відповідає 200 мільйонам гривень (на даний момент) та здійснення інвестиції не приведе до порушення цих вимог;
- банк не є об'єктом застосування заходів впливу (в частині щодо обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів операцій);
- виконання протягом останніх шести місяців економічних нормативів та вимог щодо порядку формування обов'язкових резервів;
- наявність прибутку за даними балансу банку протягом останніх шести місяців.

Банк має протягом трьох робочих днів надіслати письмове повідомлення структурному підрозділу Національного банку, що здійснює нагляд за діяльністю банку про здійснення інвестиції згідно з пунктами 1 - 3.

Банку забороняється інвестувати кошти в юридичну особу, статутом якої передбачена повна відповідальність її власників [56].

Також, згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» держава регулює інвестиційну діяльність за такими цілями та:

Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи з цілей та показників економічного і соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності [59].

Інвестиційна політика банку являє собою визначення кола цінних паперів, найбільш придатних для інвестування коштів, і оптимізація структури портфеля інвестицій на кожен конкретний період часу. Також інвестиції можуть бути спрямовані і в певні галузі господарства чи комерційні банки. Звичайно, ряд

банків у своїй інвестиційній діяльності не керуються якимось певним заздалегідь розробленим планом, а здійснюють ті чи інші операції в міру необхідності. Однак, у переважній більшості випадків інвестиції комерційних банків є результатом детального попереднього планування, що здійснюється фінансовими службами відповідно з основними напрямками інвестиційної політики, затвердженої керівництвом банку.

Як правило, формулювання інвестиційної політики повинно в себе включати: вибір основних цілей політики; визначення питомої ваги інвестиційних операцій в активі банківського балансу і встановлення оптимального співвідношення між розмірами боргових зобов'язань та обсягами коштів, що спрямовуються на різні види інвестицій; оцінку приблизного складу та структури інвестиційного портфеля, видів цінних паперів, що його утворюють; розрахунок можливих прибутків і збитків від інвестиційних операцій; порядок організаційного забезпечення інвестиційної діяльності - ведення архівних матеріалів, розробка програмного забезпечення, визначення відповідальних за проведення інвестиційних операцій.

В цілому розробка інвестиційної політики передбачає вибір шляхів вкладення грошових ресурсів на певний період для забезпечення відповідного рівня дохідності і розширення операцій банку. Оскільки така розробка є організаційно оформленим процесом, для його нормального здійснення банк повинен забезпечити такі передумови: наявність необхідної інформації та надійних джерел її отримання, відпрацьований процес затвердження інвестиційної політики та її оперативного перегляду; аналітичний апарат для оцінки затрат і результатів різних інвестиційних проектів та їх впливу на діяльність банку в цілому [38].

На думку М. Паласевича та К. Слюсарчика: «важливим елементом інвестиційної політики банків є інвестиційна стратегія та інвестиційна тактика. Інвестиційна стратегія банку є вихідним пунктом процесу управління і регулювання інвестиційною діяльністю і означає розробку довгострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення.

Інвестиційна тактика банку – це розроблення оперативних, поточних або короткострокових цілей інвестиційної діяльності та методів їх досягнення. Можна сказати, що інвестиційна тактика – це інвестиційна стратегія, деталізована до поточного часового періоду діяльності» [38].

Управління інвестиційною діяльністю банку є основною складовою частиною банківського менеджменту і фінансового менеджменту в банку зокрема.

Банківська інвестиційна діяльність складається з:

- інвестицій у власну діяльність банку;
 - кредитування інвестиційних потреб клієнтів;
 - операції з цінними паперами та посередницька діяльність на фондовому ринку
- інвестиційний консалтинг – послуги з питання сприяння інвестуванню [27].

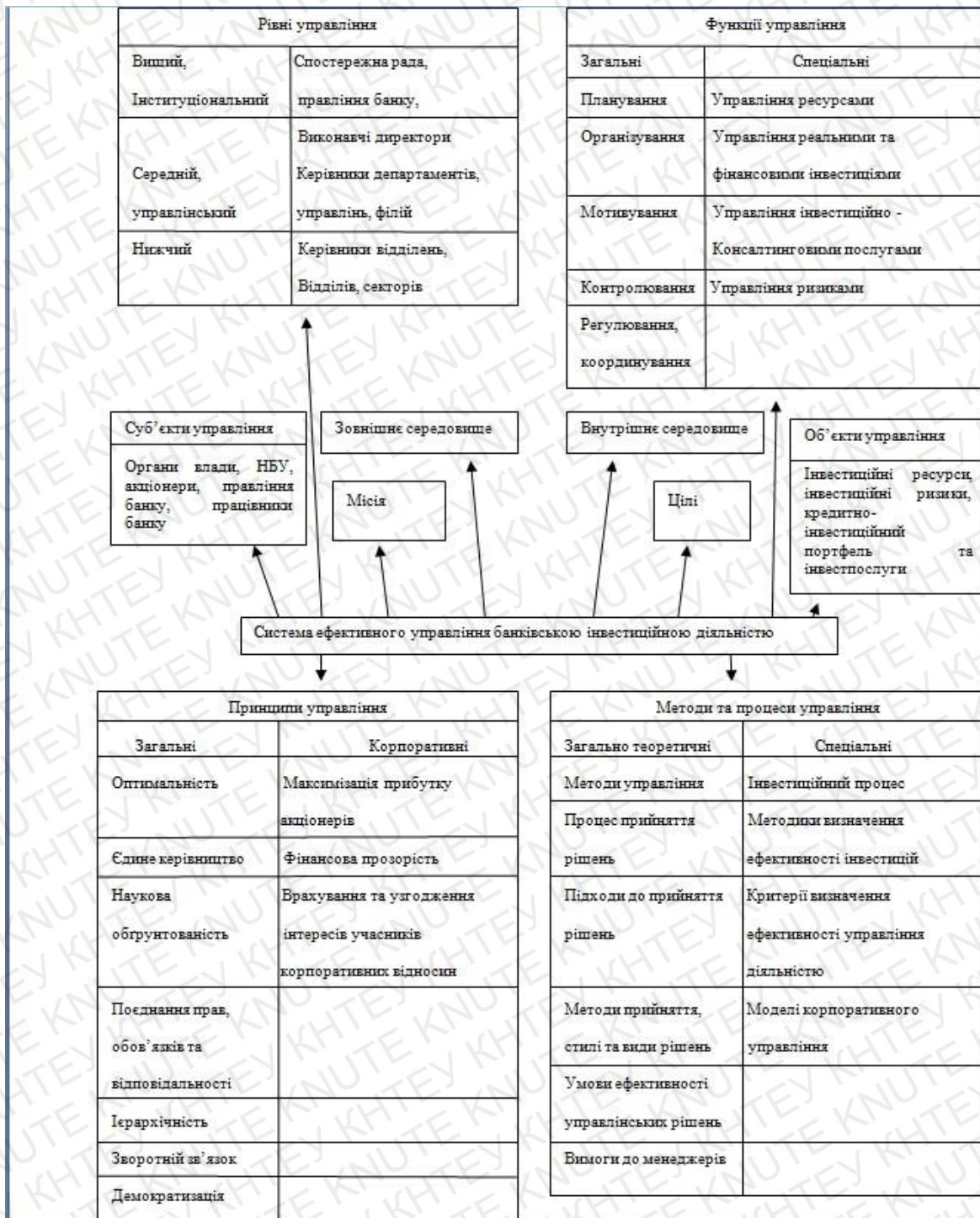

Рис. 1.1 Система ефективного управління банківською інвестиційною діяльністю*

*Примітка: взято автором з джерела [27]

На думку Л. Кльоби: «у ході інвестиційної діяльності банк вирішує низку завдань, до яких належать: формування інвестиційних ресурсів, вибір форм і об'єктів інвестування, інвестиційний аналіз і контроль, мінімізація інвестиційних ризиків. Кожен із цих напрямків потребує прийняття ефективних управлінських

рішень, які об'єднані поняттям банківського інвестиційного менеджменту. Банківський інвестиційний менеджмент – це система методів розробки і реалізації управлінських рішень стосовно вкладення цінностей інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності. Метою банківського інвестиційного менеджменту є забезпечення ефективності інвестиційної діяльності банку у короткостроковому і довгостроковому періоді» [27].

На думку М. Паласевича важливо використовувати зарубіжний досвід в організації та функціонуванні ринку банківських інвестиційних послуг, а ефективність банківських послуг залежить від таких головних чинників:

- наявність адаптованої теоретичної і термінологічної бази, яка є основою для розроблення і надання комплексних банківських інвестиційних послуг підприємствам;
- адаптація вітчизняних платіжних систем до європейських клірингових платіжних систем;
- розвиток банківських інвестиційних послуг у галузі корпоративних фінансів, сек'юритизації і управління активами;
- розвиток мережі представництв, філій і дочірніх структур вітчизняних банків за кордоном [37];

Отже, можна зрозуміти, що низка внутрішніх та зовнішніх чинників стримує на сьогодні інвестиційну діяльність банків України (починаючи від низького рівня капіталізації до несприятливого інвестиційного клімату). Щодо інвестиційної політики, можна зробити таке узагальнення, потрібне глибоке вивчення зарубіжного досвіду розробки і реалізації банківської інвестиційної політики та варіанти передової вітчизняної практики формування стратегії і тактики інвестиційної діяльності банків для створення власної успішної інвестиційної політики. Також, якщо врахувати специфіку банківських інвестицій, взаємозалежність банківської інвестиційної діяльності від структурних чинників розвитку економіки та використання банківськими установами нових методів управління інвестиціями дозволить вдосконалити діючу практику управління інвестиційними вкладеннями банків, підвищити

обґрунтування управлінських рішень банками при розробці стратегії і тактики на основі підтримання оптимального співвідношення ліквідності, дохідності та надійності банку і реально збільшити ефективність банківських інвестицій.

1.3 Показники оцінки інвестиційної діяльності банку.

Задача підрозділу – це визначення методів, їхня переваги та недоліки під час оцінювання інвестиційної діяльності банку та пошук помилок, які можуть виникнути під час цюї оцінки.

Останній етап інвестиційного процесу — це оцінка ефективності інвестиційної діяльності банку і, зокрема, ефективності управління портфелем цінних паперів. Під оцінкою ефективності мається на увазі, по-перше, періодичний контроль за тим, наскільки реальні результати інвестиційної діяльності відповідають цілям політики, сформованої банком і, отже, наскільки ефективною виявилася стратегія банку з формування й управління портфелем. По-друге, ефективність, безумовно, оцінюється дохідністю вкладень, яка досягнута банком за відповідний проміжок часу, порівняно з показниками інших інвесторів або ринку взагалі [51].

У процесі кредитно-інвестиційної діяльності банк вирішує такі завдання: формування кредитно-інвестиційного потенціалу, вибір форм і об'єктів кредитно-інвестиційної діяльності, аналіз і контроль, мінімізація ризиків та оцінка факторів впливу на кредитно-інвестиційну діяльність банків. До найважливіших факторів впливу на кредитно-інвестиційну діяльність банку слід віднести: рівень розвитку української економіки (рівень ВВП, рівень інфляції, стійкість національної валюти, рівень доходів населення), показники розвитку банківської системи (зокрема, рівень капіталізації банків), ступінь інтегрованості вітчизняної банківської системи у світову фінансову структуру [40].

Таблиця 1.1

Критерії оцінки кредитно-інвестиційної діяльності банку*

Значення коефіцієнта рівня кредитно-інвестиційного портфеля в активах, %	Характеристика кредитно-інвестиційної діяльності
менше 65	пасивна
65-75	активна
більше 75	ризикова

*Примітка: взято автором з джерела [15, с.452]

Пріоритетними серед показників оцінки ефективності інвестиційного проекту є показники чистої приведеної вартості та внутрішньої норми дохідності, а інші показники слід використовувати як допоміжні. Оцінювання ефективності інвестиційної діяльності відіграє найважливішу роль при обґрунтуванні і виборі можливих об'єктів інвестування. Від того, наскільки об'єктивно проведена ця оцінка, залежать прийняття вірного інвестиційного рішення, терміни повернення вкладених інвестицій, розвиток фірми, галузі, регіону, суспільства. Оптимізація управлінських рішень в області довгострокового інвестування вимагає найпильнішої уваги до фінансово-економічної оцінки інвестицій та прогнозування майбутніх грошових потоків. Об'єктивність і достовірність оцінки інвестиційних вкладень визначаються в значній мірі використанням сучасних методів економічного обґрунтування інвестиційної діяльності. Слід відзначити, що економічна теорія для стаціонарних господарських систем (централізовано-планових), ринкової з державним регулюванням достатньо розроблена. Так, у методичних рекомендаціях з оцінки ефективності інвестиційних проектів передбачається розрахунок економічної (з позиції суспільства), комерційної (з позиції фірми) і бюджетної (з позиції держави, регіону) ефективності. При цьому в розрахунках економічної ефективності виключаються всі внутрішні трансферти (кредити, податки і т. д.) і оцінка результатів і витрат проводиться не за ринковими цінами, а за спеціально розрахованими тіньовими цінами (shadow prices), враховує суспільну значимість витрачених ресурсів і виробленої продукції (включаючи не відображені у ринкових цінах зовнішні ефекти і суспільні блага). Натомість у розрахунках комерційної (фінансової) ефективності використовуються реальні чи прогнозовані ринкові ціни, система оподаткування і т. д. У світовій практиці існує безліч методик фінансово-економічної оцінки інвестицій. У більшості з них використовуються однотипні, з економічної точки зору, показники ефективності, пов'язані з обчисленням

реальних потоків грошових коштів та дисконтуванням [53].

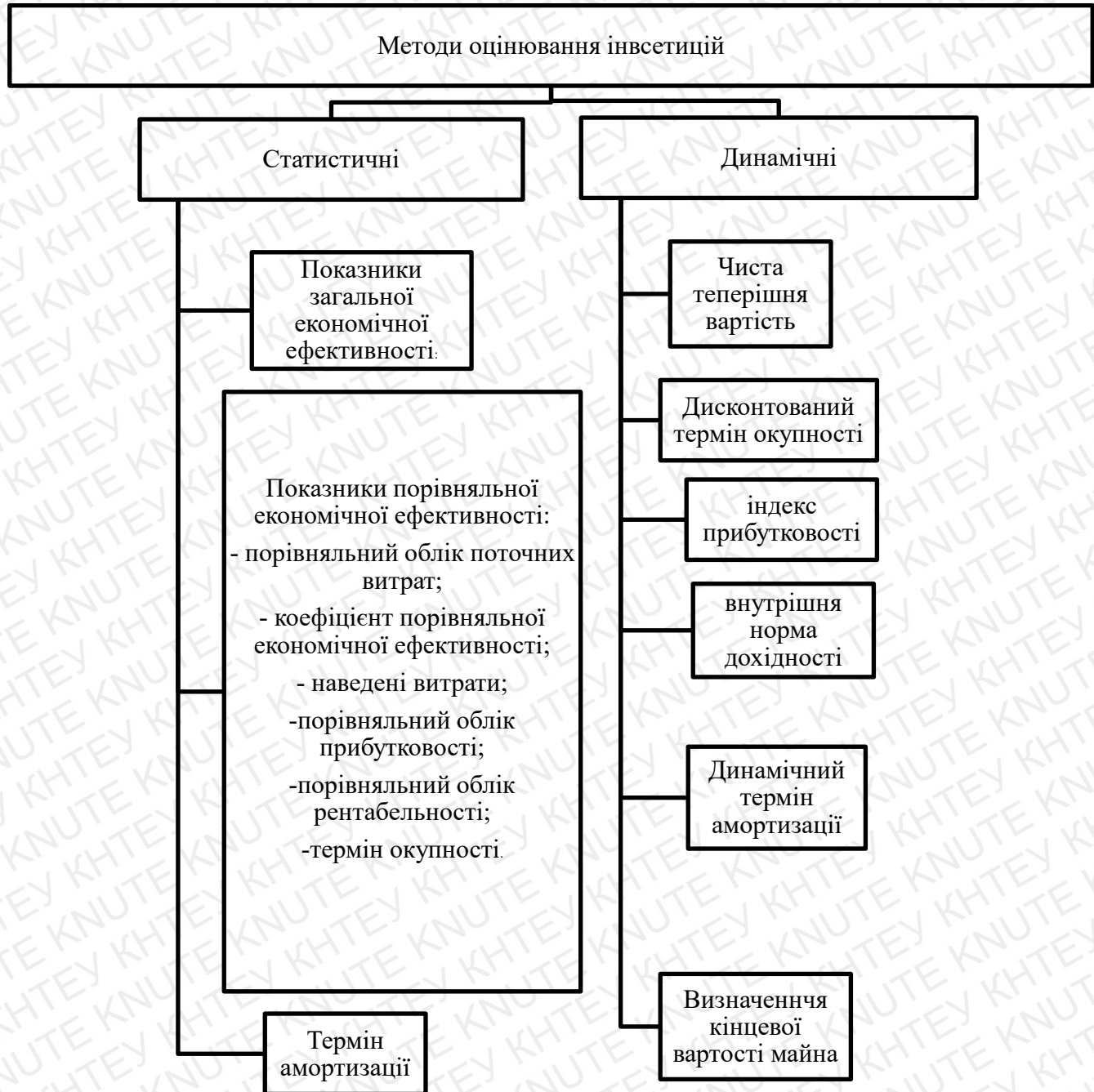

Рис. 1.2 Методи оцінювання ефективності інвестицій[53]

*Примітка: взято автором з джерела [53]

Також існує ще низка показників і методів визначення ефекту та витрат за інвестиційними проектами (таб1.2).

Таблиця 1.2

Методи оцінки інвестиційних проектів*

Метод розрахунку	Розрахункова формула	Умовні позначення
Чиста теперішня вартість	$PV = \sum_k \frac{P_k}{(1+r)^k}$ $NPV = \sum_k \frac{P^k}{(1+r)^k} - 1C$	PV-теперішня вартість доходу від інвестицій P_k -річні доходи r -прийнятий рівень відсоткового доходу K -період інвестування NPV-чиста теперішня вартість доходу від інвестиції IC-розмір початкової вартості інвестиції
Індекс рентабельності інвестицій	$PI = \sum_k \frac{P_k}{(1+r)^k} : 1C$	PI-індекс рентабельності інвестиції
Норма рентабельності інвестицій	IRR = r, при якому NPV = 0	IRR-норма рентабельності інвестиції
Термін окупності інвестицій	PP = n, при якому $\sum_{k=1}^n P_k > 1C$	PP-термін окупності інвестиції
Коефіцієнт ефективності інвестицій	$ARR = \frac{PN}{1/2(IC - RV)}$	ARR-коефіцієнт ефективності PN-чистий прибуток RV-ліквідаційна вартість
Дохідний метод (балується на обчисленні доданого показника вартості – NPV)	$V = \sum_{t=1}^n \frac{FCT_t}{(1-i)^t}$	FCT _t -значення вільного грошового потоку у прогнозованому періоді i -ставка дисконтування t -інтервал періоду прогнозування

*Примітка: взято автором з джерела [2]

Оцінка ефективності інвестиційних проектів є одним з головних елементів інвестиційного аналізу. Розрахунки інвестиційних проектів мають бути точними, бо від цього залежить успіх цих проектів. Ці показники не являються ідеальними, але все ж таки за допомогою них є можливість зрозуміти, наскільки прибутковою є діяльність банку.

Висновки. Отже, проаналізувавши дані питання, можна сказати, що інвестиції відіграють не менш важливу роль в діяльності банків. Банку потрібно підходити до формування інвестиційної політики та вибору інвестиційної діяльності зі всією серйозністю, бо від цього залежить його подальший успіх як інвестора. Не останню роль відіграє показники оцінки інвестиційної діяльності.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

2.1. Аналіз оцінки інвестиційної політики АТ «Райффайзен Банк Аваль»

«Райффайзен Банк Аваль» – найбільший український банк з іноземним капіталом. На 68% належить австрійському Raiffeisen Bank International, активно працює в роздріб і в секторі малого та середнього бізнесу. Чисті активи банку станом на 1 січня 2018 року становили більше 72 млрд. грн., за їх розмірами «Райффайзен Аваль» займає четверте місце серед усіх діючих банків України. На роздрібному банківському ринку Райффайзен займає третє місце. Мережа обслуговування банку на початок 2018 року нараховувала 503 відділення, 2525 банкоматів та 414 платіжних терміналів. Банком емітовано 4,9 млн. платіжних карток, також «Райффайзен Банк Аваль» володіє однією з найбільших мереж торговельних POS-терміналів чисельністю понад 23 тисячі одиниць [50].

«Райффайзен Банк Аваль» – публічне акціонерне товариство, органами управління якого є: Загальні збори акціонерів; Спостережна рада банку; Правління банку. Ревізійна комісія та служба внутрішнього аудиту є органами контролю за діяльністю банку. Загальні збори акціонерів (надалі Збори) – вищий орган управління банку. До компетенції Загальних зборів акціонерів як вищого органу управління належить вирішення всіх питань діяльності банку. Для збалансування інтересів акціонерів банку, його посадових осіб, працівників, ділових партнерів і суспільства в цілому Збори прийняли та затвердили «Принципи корпоративного управління Публічного акціонерного товариства «Райффайзен Банк Аваль» (Протокол №ЗБ-47 від 28.04.2011р.). Принципи спрямовано на формування прозорої та ефективної моделі корпоративного управління банку [50].

Головний офіс «Райффайзен Банку Аваль» розташований у Києві. Банк два роки поспіль очолює рейтинг найприбутковіших банків в Україні. У 2017 році його чистий прибуток становив 4,4 мільярда гривень, у 2016 – 3,8 мільярда грн. Також Райффайзен Аваль займає найвищі місця в рейтингах найстійкіших банків в Україні.

«Райффайзен Банк Аваль» є провідним банком України, що пропонує приватним клієнтам широкий перелік банківських послуг, зокрема – розміщення коштів на поточних і депозитних рахунках, платіжні картки міжнародних систем MasterCard International та Visa International (у тому числі – кредитні), грошові перекази в національній та іноземній валютах, споживче кредитування та багато інших [50].

Станом на 1 січня 2018 року структура власності є наступною:

Таблиця 2.1

Структура власності АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 2017 р.,

%*

Власник акцій	Частка власності
Raiffeisen Bank International AG	68,28
Європейський банк реконструкції та розвитку	30,00
Інші (кожен з часткою менше 0,1%)	1,72

*Примітка: складено автором на основі джерела [50]

Частина акцій перебувають у вільному обігу на фондовій біржі ПФТС і є складовою частиною розрахунку індексу ПФТС [50].

Переважна більшість відділень «Райффайзен Банку Аваль» є повнофункціональними, тобто вони надають повний перелік стандартних банківських послуг приватним та корпоративним клієнтам, а також малому та мікробізнесу. Окрім того, у мережі банку працюють комісійні відділення на території Державної митної служби України та у представництвах/магазинах компанії «МТС Україна» – корпоративного клієнта банку [50].

Мережа самообслуговування банку на кінець 2013 року складалася з: 2972 банкоматів із послугою видачі готівки; 492 центрів самообслуговування, в мережі яких працюють 492 інформаційних кіосків та 453 банкоматів cash in/cash out для здійснення платежів, погашення кредитів, поповнення депозитів

та надання клієнтам інших послуг; 15 667 POS-терміналів для проведення безготівкових розрахунків у торговельних точках.

Інвестиціями для АТ «Райффайзен Банку Аваль» є боргові та пайові цінні папери. АТ «Райффайзен Банку Аваль» відносить цінні папери до категорії «на продаж» в момент їх придбання. Цінні папери, віднесені до цієї категорії, АТ «Райффайзен Банку Аваль» передбачає утримувати протягом невизначеного проміжку часу або вони можуть бути продані у зв'язку із зміною ринкових відсоткових ставок, потребам, пов'язаним з ліквідністю, а також за наявності альтернативних інвестицій. Також до цієї категорії інвестицій Банк відносить акції, за якими неможливо достовірно визначити справедливую вартість [50].

Облік цінних паперів на продаж в АТ «Райффайзен Банку Аваль» здійснюється за собівартістю з визнанням зменшення їх корисності (акції) або справедливою вартістю через переоцінку та з визнанням зменшення їх корисності. Визнання доходу за борговими цінними паперами здійснюється з використанням методу ефективної процентної ставки. Визнання доходу за акціями здійснюється, якщо визнане право АТ «Райффайзен Банку Аваль» на отримання платежу.

Інвестиційний бізнес включає торговельні операції з фінансовими інструментами, операції з цінними паперами, операції з іноземною валютою, залучення і надання кредитів на ринку міжбанківського кредитування. Крім того, в сферу діяльності інвестиційного бізнесу входить управління залишками коштів в національній валюті на кореспондентському рахунку Банку в НБУ, а також управління валютним ризиком – позицією Банку в іноземних валютах.

Інформація про цінні папери в портфелі банку на продаж розкривається у табл. 2.2. Варто відзначити, що дані щодо портфеля цінних паперів Банку наведена в примітці 7 до Балансу банку «Цінні папери у портфелі Банку на продаж». Операції РЕПО у звітному році Банком не здійснювались. На нашу думку: інформація Банку адекватно відображає структуру портфеля цінних паперів; якість портфеля цінних паперів задовільна.

Таблиця 2.2

**Дослідження цінних паперів в портфелі АТ «Райффайзен Банку
Аваль» протягом 2013-2017 рр.***

№ п/п	Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2017 / 2013 рр.	
		Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	%
1	Боргові цінні папери:	756482	294385	717250	2255937	2767607	+2016125	+265,85
1.1	Державні облігації	615155	256252	699442	2237400	2747565	+2132410	+346,65
1.2	Облігації місцевих позик	42496	10010	7091	2499	4944	-37552	-88,37
1.3	Облігації підприємств	98831	28123	10717	16038	15098	-83733	-84,72
2	Акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком:	x	3000	3000	3060	3060	x	x
2.1	За собівартістю	x	3000	3000	3060	3060	x	x
3	Усього цінних паперів на продаж	756220	297385	720250	2258997	2770667	+2014447	+266,38

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Відповідно до даних табл. 2.2, варто сказати, що в портфелі цінних паперів Банку станом на кінець дня 31 грудня 2015 р. знаходяться тільки цінні папери, призначені для продажу, а саме:

- боргові цінні папери – 99,58% (717 250 тис. грн.), в тому числі:
- державні облігації – 97,11% на суму 699 442 тис. грн. (емітенти: державні органи: зокрема Міністерство фінансів України, Державна іпотечна установа);
- облігації місцевих позик – 0,98% на суму 7 091 тис. грн.;
- облігації підприємств – 1,49% на суму 10 717 тис. грн. (емітенти: один з провідних банків України).
- акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що обліковуються за собівартість,

- 0,42% на суму 3 000 тис. грн. (емітент: ПАТ «Всеукраїнський депозитарій цінних паперів») [50].

Разом з тим проаналізуємо портфель цінних паперів Банку станом на 31.12.2016 р.:

- Боргові цінні папери – 99,86% (або 2255937 тис. грн.), в тому числі:
 - а) облігації внутрішньої державної позики – 99,04% на суму 2237400 тис. грн.;
 - б) облігації місцевих позик – 0,11% на суму 2499 тис. грн.;
 - в) облігації підприємств – 0,71% на суму 16038 тис. грн.;
- Акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком – 0,14% (або 3060 тис. грн.).

Варто відзначити, що в портфелі цінних паперів Банку станом на кінець дня 31 грудня 2017 р. знаходяться цінні папери призначені для продажу. Портфель цінних паперів Банку має наступну структуру:

1. Боргові цінні папери – 99,89 % (або 2767607 тис. грн.), в тому числі:
 - а) облігації внутрішньої державної позики – 99,17% на суму 2747565 тис. грн.;
 - б) облігації місцевих позик – 0,18% на суму 4944 тис. грн.;
 - в) облігації підприємств – 0,54% на суму 15098 тис. грн.;
2. Акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком – 0,11% (або 3060 тис. грн.) [50].

Відповідно до даних табл. 2.3 проаналізуємо зміни в портфелі цінних паперів АТ «Райффайзен Банку Аваль» протягом 2013-2017 рр.

Таблиця 2.3

Зміни в портфелі цінних паперів банку на продаж за 2013-2017 рр. *

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення 2017/2013 рр.	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	%
Балансова вартість на 1 січня	39931	7565482	297385	720250	2258997	2219066	5557,25

Продовження таблиці 2.3

Результат (дооцінка/уцінка) від переоцінки до справедливої вартості	575	-4030	3181	665	918	+343	+59,65
Нараховані процентні доходи	19048	56408	83761	281507	301158	+282110	+1481,05
Проценти отримані	18453	54195	48136	146546	308769	+290316	1573,27
Придбання цінних паперів	1227556	2263295	9705512	24373312	30998723	+29771167	+2425,24
Реалізація цінних паперів на продаж	512175	2720575	9321453	2258997	30478524	+29966349	+5850,80

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Протягом 2013-2017 рр. АТ «Райффайзен Банку Аваль» не здійснював придбання цінних паперів у портфель до погашення. Станом на 31 грудня 2013-2017 рр. цінні папери в портфелі АТ «Райффайзен Банку Аваль» до погашення не обліковувались. Балансова вартість цінних паперів банку на продаж протягом 2013-2017 рр. збільшилася на 2219066 тис. грн. або на 5557,25%; результат від переоцінки цінних паперів банку на продаж до справедливої вартості за 2013-2017 рр. збільшився на 343 тис. грн. або на 59,65%; також, протягом 2013-2017 рр. відбулося збільшення нарахованих процентних доходів на 282110 тис. грн. або на 1481,05%; проценти отримані також зросли на 290316 тис. грн. або на 1573,27%; відбулося збільшення величини придбання цінних паперів на 29771167 тис. грн. або на 2425,24 %; спостерігаємо зростання обсягу реалізації цінних паперів на продаж на 29966349 тис. грн. або на 5850,80 %. Протягом 2017 р. Банк входив до ТОП-5 найактивніших торговців на ринку державних цінних паперів за версією ПФТС [50].

Незавершені капітальні інвестиції в основні засоби в обліку відображається за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до відповідного класу основних засобів за первісною вартістю. Незавершені капітальні інвестиції в основні засоби не амортизуються, доки актив не буде готовий до використання. Станом на 31 грудня 2017 року Банк є

позивачем до контрагентів з питань врегулювання договірних відносин з кредитування та інвестиційної діяльності (199 майнових позивів на суму 283,09 млн. грн.) до контролюючих органів (9 майнових позовів) та інших питань на суму 3,96 млн. грн. Одночасно Банк є відповідачем за 41 зустрічним позовом немайнового характеру, поданими контрагентами щодо врегулювання договірних відносин з кредитування та інвестиційної діяльності на суму 6,59 млн. грн [50].

Проаналізуємо рух грошових коштів в АТ «Райффайзен Банку Аваль» у результаті інвестиційної діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка зміни грошових коштів в АТ «Райффайзен Банку Аваль» у результаті діяльності протягом 2013-2017 рр.*

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2017 / 2013 рр.	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж	(683821)	159749	(422865)	(1120)	(511735)	+172086	+25,17
Доходи від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж	1972	14924	5282	26953	(79872)	-81844	-4150,30
Придбання основних засобів	(374979)	279288	11477	(27303)	(51276)	+323703	+86,33
Придбання нематеріальних активів	(607)	97101	(18753)	(1880)	1048	-1655	-272,65
Чисті грошові кошти, що отримані від інвестиційної діяльності (використані в інвестиційній діяльності)	(1057435)	551062	(424811)	(164427)	(645863)	+411572	+38,92

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, протягом 2013, 2015-2017 рр. спостерігаємо від'ємне значення чистих грошових коштів, що отримані від інвестиційної діяльності. Протягом

2013-2017 рр. відбулося збільшення величини придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж на 172086 тис. грн. або на 25,17%, також спостерігаємо збільшення величини придбання основних засобів на 323703 тис. грн. або на 86,33%.

У табл. 2.5 наведена динаміка результату АТ «Райффайзен Банку Аваль» у результаті придбання реальних інвестицій.

Таблиця 2.5

Динаміка зміни грошових коштів в АТ «Райффайзен Банку Аваль» у результаті операцій з реальними інвестиціями протягом 2013-2017 рр.*

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2017 / 2013 рр.	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	%
Будівлі та споруди	515187	36140	1422	315428	32688	-482499	-93,66
Транспортні засоби	-319700	50781	85400	-28415	-81744	+237956	+74,43
Машини та обладнання	14000	13880	2300	1870	2340	-11660	-83,29
Інструменти, прилади та інвентар	-603187	100207	10507	-255138	-43155	+560032	+92,85
Інші види основних засобів	18721	78280	1515	-61048	38595	+19874	+106,16
Всього	-374979	279288	11477	-27303	-51276	+323703	+86,33

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, протягом 2013-2017 рр. відбулося зростання грошових коштів АТ «Райффайзен Банку Аваль» у результаті операцій з реальними інвестиціями на 323703 тис. грн. або на 86,33 %. Найбільший обсяг реальних інвестицій припадає на сектор «Будівлі та споруди» (значення коливається від 515187 тис. грн. у 2013 р. до 32688 тис. грн. у 2017 р.). Але протягом 2013, 2016-2017 рр. спостерігаємо від'ємне значення чистих грошових коштів, що отримані від операцій із реальними інвестиціями [50].

Проведемо оцінку інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банку Аваль» за допомогою розрахунку відповідних показників ефективності проведення інвестиційної політики банку:

- коефіцієнт співвідношення реальних та фінансових інвестицій, який розкриває характер спрямованості інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання – участь у фінансуванні інвестиційних проектів або вкладання коштів цінні папери та інші фінансові інструменти. Даний показник показує скільки капітальних інвестицій припадає на 1 гривню фінансових інвестицій, здійснюваних підприємством за період, що аналізується (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Динаміка коефіцієнтів співвідношення реальних та фінансових інвестицій в АТ «Райффайзен Банку Аваль» протягом 2013-2017 рр.*

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, слід відзначити, що протягом 2013-2017 рр. відбулося зростання показника співвідношення реальних та фінансових інвестицій на 548,9%, що вказує на збільшення обсягу капітальних інвестицій, які припадають на 1 гривню фінансових інвестицій, здійснюваних підприємством за період, що аналізується.

- коефіцієнт співвідношення довгострокових та поточних фінансових інвестицій, який відображає рівень ліквідності фінансових інвестицій підприємства. Чим менше значення цього показника тим вищою є мобільність фінансових інвестицій, але разом з тим, менш стабільними є склад та структура таких інвестицій, що зумовлює підвищення вимог до якості аналітичного обґрунтування інвестиційних рішень в процесі формування інвестиційного портфеля банку (рис. 2.2) [50].

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнтів співвідношення довгострокових та поточних фінансових інвестицій в АТ «Райффайзен Банку Аваль» протягом 2013-2017 рр.*

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, слід відзначити, що протягом 2013-2017 рр. відбулося зростання показника співвідношення довгострокових та поточних фінансових інвестицій на 24,22%, що вказує на підвищення мобільності фінансових інвестицій.

- питома вага інвестиційних доходів в річному вхідного грошового потоку опосередковано відображає ефективність інвестиційної діяльності та її вплив на якість руху грошових коштів суб'єкта господарювання. Зростання даного показника, як правило, оцінюється позитивно, якщо він не перевищує внесок основної діяльності у формування надходжень грошових коштів суб'єкта господарювання (рис. 2.3) [50].

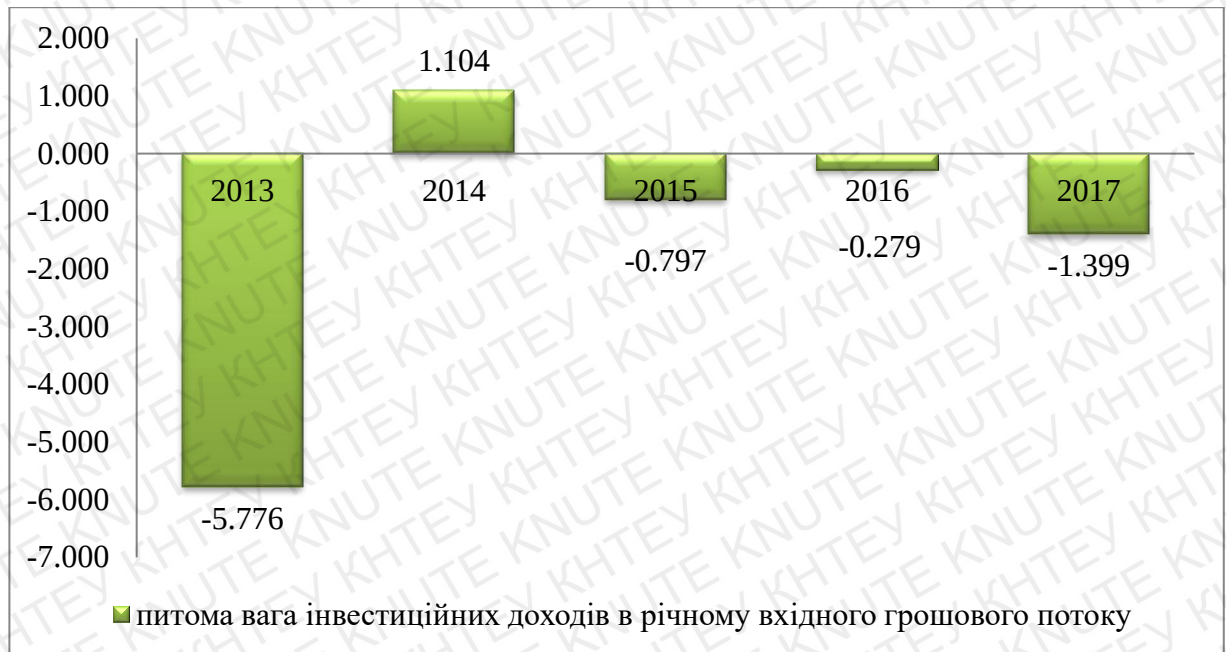

Рис. 2.3. Динаміка питомої ваги інвестиційних доходів в річному вхідного грошового потоку в АТ «Райффайзен Банку Аваль» протягом 2013-2017 рр.*

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, слід відзначити, що протягом 2013-2017 рр. відбулося зростання питомої ваги інвестиційних доходів в річному вхідного грошового потоку на 24,22%, що вказує на підвищення мобільності фінансових інвестицій.

- коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності, який розраховується як відношення надходжень грошових коштів від інвестиційної діяльності до відповідних видатків коштів за період. Якщо даний показник менше 1, то підприємство для фінансування інвестицій додатково залучає інвестиційні ресурси, сформовані за іншими видами діяльності – операційною та фінансовою. Зменшення показника вказує на збільшення використання операційного прибутку, амортизаційних відрахувань, позикового капіталу в реалізації інвестиційних завдань (рис. 2.4):

Рис. 2.4. Динаміка коефіцієнта ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності в АТ «Райффайзен Банку Аваль» протягом 2013-2017 рр.*

*Примітка: складено автором на основі джерел [50; 71; додатку Ж; И; К]

Так, слід відзначити, що протягом 2013-2017 рр. показник менше 1 – це свідчить про те, що банк для фінансування інвестицій додатково залучає інвестиційні ресурси, сформовані за іншими видами діяльності – операційною та фінансовою [50].

Отже, інвестиційний бізнес в АТ «Райффайзен Банку Аваль» включає торговельні операції з фінансовими інструментами, операції з цінними паперами, операції з іноземною валютою, залучення і надання кредитів на ринку міжбанківського кредитування. Крім того, в сферу діяльності інвестиційного бізнесу входить управління залишками коштів в національній валюті на кореспондентському рахунку Банку в НБУ, а також управління валютним ризиком – позицією Банку в іноземних валютах.

2.2. Порівняльна характеристика результатів інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» з банками конкурентами в Україні

Успішний розвиток банківської системи та економіки країни активізує інвестиційний процес за допомогою участі банків. Банківську установу цікавить економічне середовище, яке потрібно тримати в стабільному стані. Стабільність економічного середовища є необхідною умовою для банківської діяльності та економічного розвитку, яке певною мірою залежить від стійкості банківської системи та ефективного функціонування.

Важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності банків має «Інструкція про прядок регулювання діяльності банків в Україні», яка введена з метою гарантування стабільності діяльності банків і своєчасного здійснення ними зобов'язань перед вкладниками, а також для запобігання помилковому розподілу ресурсів і втрачання капіталу через ризики, які властиві банківській діяльності.

Розглянемо кредитно-інвестиційний портфель (КІП) десяти вітчизняних банків, які найбільш активно займалися інвестиційною діяльністю протягом 2015–2017 рр., і дослідимо тенденцію зміни основних показників, які представлено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Кредитно-інвестиційний портфель банків станом на 1 січня 2015–2017 рр., млн. грн.*

№ з/п	Назва банку	Рік		
		01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
1	2	3	4	5
1	ПриватБанк	154919,69	171531,37	141169,58
2	Райффайзен Банк Аваль	30029,78	29446,86	38834,27
3	Альфа-Банк	29754,06	30604,36	28281,16
4	Укросоцбанк	29827,62	29979,18	18881,18
5	ОТП Банк	16225,05	14855,59	18218,08
6	ПроКредит Банк	3627,84	5790,09	8877,79
7	Кредобанк	4727,62	6722,14	8841,30

Продовження таблиці 2.6

8	Мегабанк	5666,60	7361,91	7629,33
9	Банк Восток	3574,10	4261,98	5536,12
10	Діамантбанк	3448,77	3789,74	5199,76
11	Інші	471315,96	157317,09	61953,70
	Усього по банківській системі України	753117,10	461660,31	343422,27

*Примітка: складено автором на основі джерел [49; 71]

З табл. 2.6 видно, що на 1 січня 2015 р. кредитно-інвестиційний портфель банків України склав 753117,10 млн. грн., що на 291456,79 млн. грн. більше, ніж на аналогічний період 2016 р. і на 409694,82 млн. грн. більше, ніж на початку 2017 р. Отже, протягом даного періоду спостерігається спад обсягів кредитно-інвестиційного портфеля вітчизняних банків. Лідером за обсягом кредитно-інвестиційного портфеля в Україні є ПриватБанк, друге місце посідає Райффайзен Банк Аваль, третє – Альфа-банк [49].

У табл. 2.7 представлено структуру кредитно-інвестиційного портфеля десяти вітчизняних банків за 2015–2017 рр.

Таблиця 2.7

**Питома вага банків у структурі КІП банківської системи України
станом 1 січня 2015–2017 рр.,***

№ з/п	Назва банку	Питома вага, %		
		Рік		
		01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
1	ПриватБанк	20,57	37,16	41,11
2	Райффайзен Банк Аваль	3,99	6,38	11,31
3	Альфа-Банк	3,95	6,63	8,24
4	Укрсоцбанк	3,96	6,49	5,50
5	ОТП Банк	2,15	3,22	5,30
6	ПроКредит Банк	0,48	1,25	2,59
7	Кредобанк	0,63	1,46	2,57
8	Мегабанк	0,75	1,59	2,22
9	Банк Восток	0,47	0,92	1,61
10	Діамантбанк	0,46	0,82	1,51
11	Інші	62,58	34,08	18,04
	Усього	100	100	100

*Примітка: складено автором на основі джерел [49; 71]

На початку 2015 р. ПриватБанк займає перше місце серед банків за розглядуваним показником. Кредитно-інвестиційний портфель ПриватБанку серед зазначених банків становить 20,57%. Рівень кредитно-інвестиційного портфеля Райффайзен Банку Аваль становить 3,99% від загального обсягу банків. В Альфа-банку станом на початок 2015 р. кредитно-інвестиційний портфель складає 3,95%, в Укрсоцбанку – 3,96%. Для чіткого уявлення наведено діаграму, що відображає кредитно-інвестиційний портфель для кожного з банків (рис. 2.5) [49].

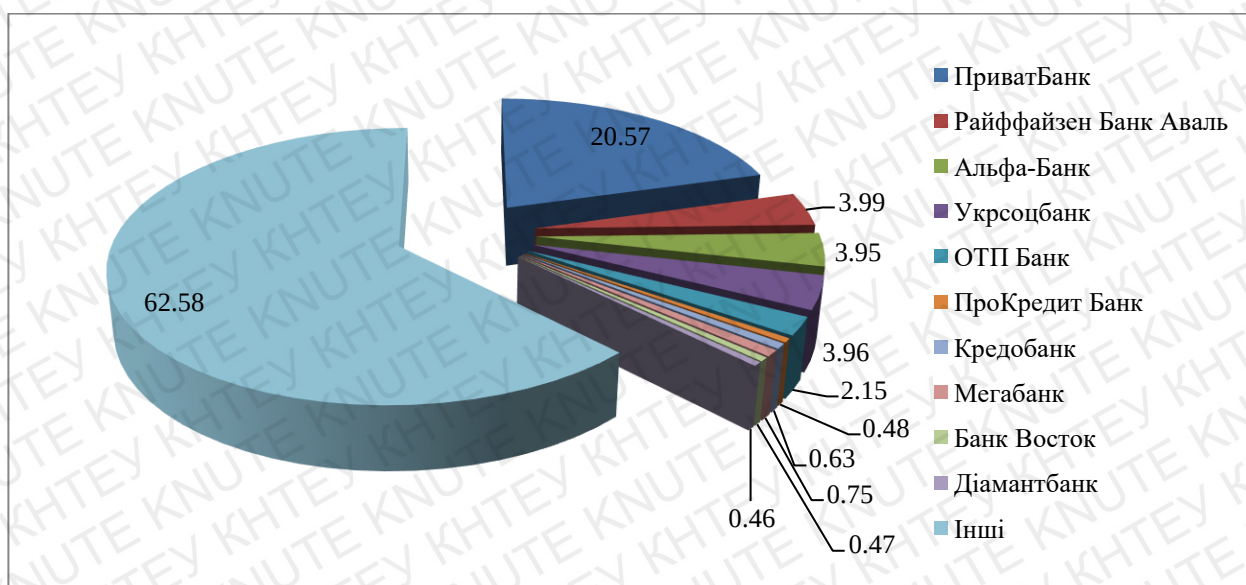

Рис. 2.5. Кредитно-інвестиційний портфель банків України станом на 01.01.2015 р., %*

*Примітка: складено автором на основі джерел [49; 71]

Станом на 1 січня 2016 р. кредитно-інвестиційний портфель ПриватБанку становить 37,16%, порівняно з попереднім роком спостерігається його збільшення на 16,59%. Банк не змінює своїх пріоритетів і знаходиться на першому місці. Кредитно-інвестиційний портфель Райффайзен Банку Аваль склав 6,38%, порівняно з попереднім роком збільшення на 2,39%. Показник кредитно-інвестиційного портфеля Альфа-Банку станом на початок 2016 р. склав 6,63%, за рік збільшення – 2,68% [49].

Отже, стан кредитно-інвестиційного портфеля на 1 січня 2016 р. порівняно з аналогічним періодом 2015 р. покращилася, і це видно з табл. 2.8.

Для чіткого уявлення наведено діаграму, що відображає Кредитно-інвестиційний портфель для кожного з банків (рис. 2.6).

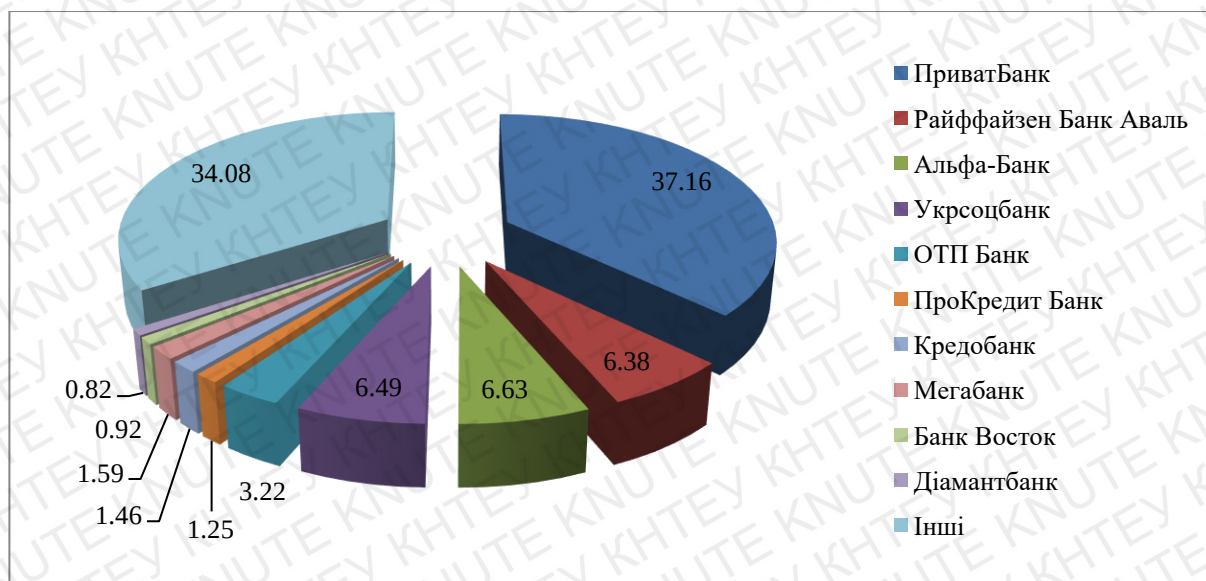

Рис. 2.6. Кредитно-інвестиційний портфель банків України станом на 01.01.2016 р., %*

*Примітка: складено автором на основі джерел [49; 71]

У 2017 р. у порівнянні з 2016 р. збільшують свій кредитно-інвестиційний портфель: Райффайзен банк Аваль – на 9387,41 млн. грн. (4,93%); ОТП Банк – на 3362,49 млн. грн. (2,08%); ПроКредит Банк – на 3087,7 млн. грн.. (1,34%); Кредобанк – на 2119,16 млн. грн. (1,11%); Банк Восток – на 1274,14 млн. грн. (0,69%); Діамантбанк – на 1410,02 млн. грн. (0,69%).

Для наочності наведено діаграму, що відображає структуру кредитно-інвестиційного портфеля станом на 01.01.2017 р. для кожного з банків (рис. 2.7).

Темп приросту кредитно-інвестиційного портфеля у 2016 р. склав 38,70%, а на початок 2017 р. цей показник склав 25,61%. Отже, отримання довгострокових кредитів на інвестиційні цілі супроводжується труднощами з боку як позичальника, так і кредитора, тому що не залучаються дорогі фінансові ресурси на тривалий період, що супроводжується кредитними, політичними, макроекономічними ризиками [49].

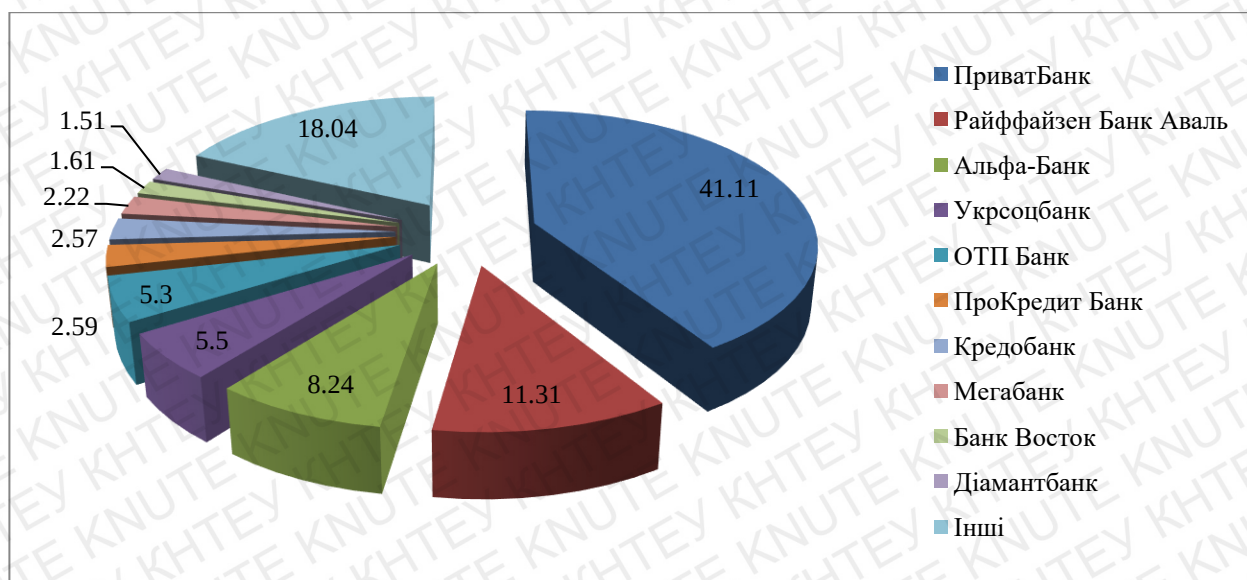

Рис. 2.7. Кредитно-інвестиційний портфель банків України станом на 01.01.2017 р., %*

*Примітка: складено автором на основі джерел [49; 71]

Отже, за результатами проведеного дослідження порівняння інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» з банками конкурентами в Україні, варто відзначити, що за питомою вагою банків у структурі кредитно-інвестиційного портфеля банківської системи України станом 1 січня 2015–2017 рр. АТ «Райффайзен Банк Аваль» займає 2-ге місце. Лідером за обсягом кредитно-інвестиційного портфеля в Україні є «ПриватБанк». Для підвищення інвестиційної привабливості досліджуваного банку доцільно: активізувати та стимулювати державну підтримку щодо створення інвестиційних банків та інвестиційно-банківських інститутів в Україні; розглянути можливості введення аргументованих заходів з підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю банків; визначити проблеми управління інвестиційною діяльністю, які стримують активізацію банків, для подальшого вирішення.

2.3 Порядок прийняття рішень банком щодо напрямків інвестування

Трансформація банківської системи України, кардинально позначаються на напрямки та темпи розвитку внутрішнього інвестиційного ринку. Діяльність комерційних банків на інвестиційному ринку набуває атрибутів прозорості, недоступності, високотехнологічності та конкурентоспроможності, втримуючи при цьому досить високий рівень ризику. За таких обставин, ключова задача практичної імплементації щодо формування стратегії інвестиційної діяльності банків полягає в застосуванні ринкових конкурентних позицій фінансової установи на інвестиційному ринку та здобуття йому гідних позицій в загальнодержавних класифікаціях банків за групами, шляхом опрацювання механізму стратегічного розвитку банку у контексті інвестиційного ринку. Алгоритм та основні завдання забезпечення порядку прийняття рішень АТ «Райффайзен Банк Аваль» щодо напрямків інвестування представлено на рис. 2.8 [55].

Рис. 2.8. Алгоритм та основні завдання забезпечення порядку прийняття рішень

АТ «Райффайзен Банк Аваль» щодо напрямків інвестування*

*Примітка: складено автором на основі джерела [49]

Таким чином, реалізація наукових підходів по дефініції стратегії діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» на інвестиційному ринку, утворює бізнес-процес, що повинен враховувати не тільки вплив локальних внутрішніх та зовнішніх чинників на інвестиційну діяльність банку, але й цілу низку факторів ефективності такої діяльності, бути науково обґрунтованим, включати граничні межі функціонування банку на ринку, передбачати системний характер та динамічність реалізації його окремих етапів, мати високу чутливість як до внутрішніх, так і до зовнішніх змін, характеризуватись варіацією факторів інвестиційного розвитку банку.

Структура інвестування юридичних осіб за секторами економіки в АТ «Райффайзен Банк Аваль» приведена на рис. 2.9.

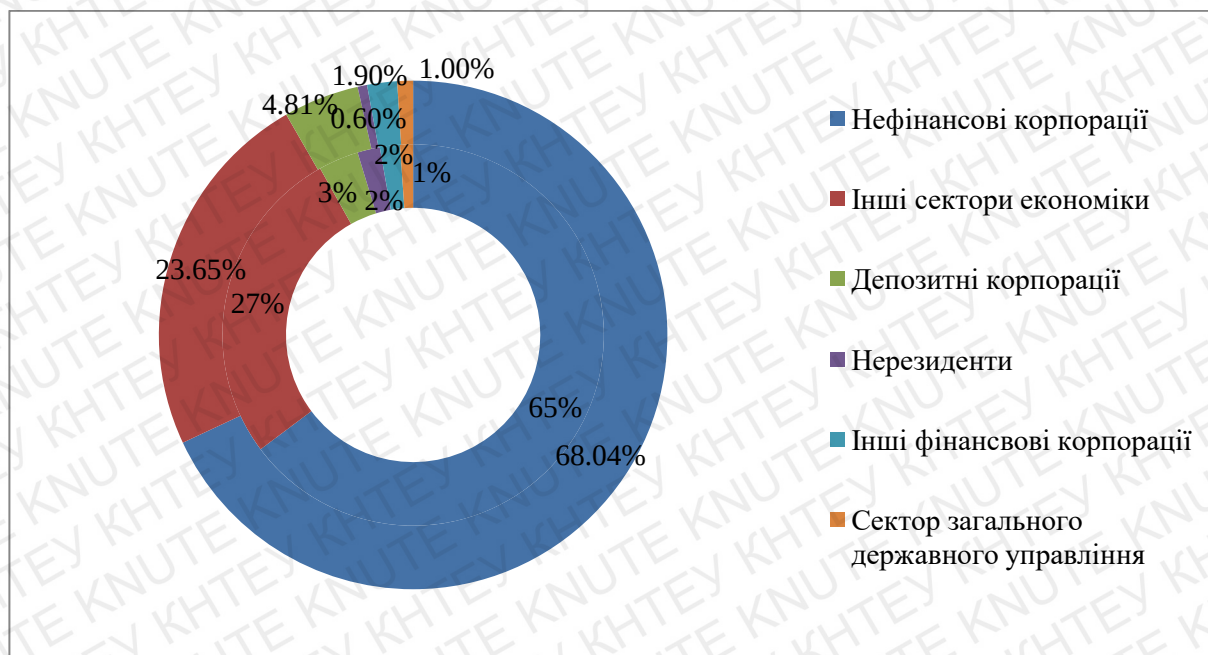

Рис. 2.9. Структура інвестування юридичних осіб в АТ «Райффайзен Банк Аваль», у розрізі секторів економіки в 2016-2017 роках, %*

*Примітка: складено автором на основі джерела [49]

Протягом 2017 р., у порівнянні з результатами 2016 р., частка інвестування нефінансових корпорацій збільшилась на 3,2% із 65% до 68,04%. Частка інвестицій, яка припадає на інші сектори економіки, зменшилась на 3,3% з 27% до 23,65%. Величина інвестування депозитних корпорацій, нерезидентів, інших фінансових корпорацій та сектору загального державного управління в сукупності не перевищує 8,5% загального розміру інвестиційного

портфелю. Зміни питомої ваги кожної з перелічених статей були незначними. Протягом 2016 року структура інвестування юридичних осіб, за цільовим спрямуванням, значних змін не зазнала. Станом на 01.01.2018 р. продовжує переважати інвестування торговельного сектору (36,62%). Кредити в переробну галузь складають лише 21,49%. Частка інвестицій, направлених на операції з нерухомим майном протягом 2017 року зменшилась з 16% до 15,82% (рис. 2.10).

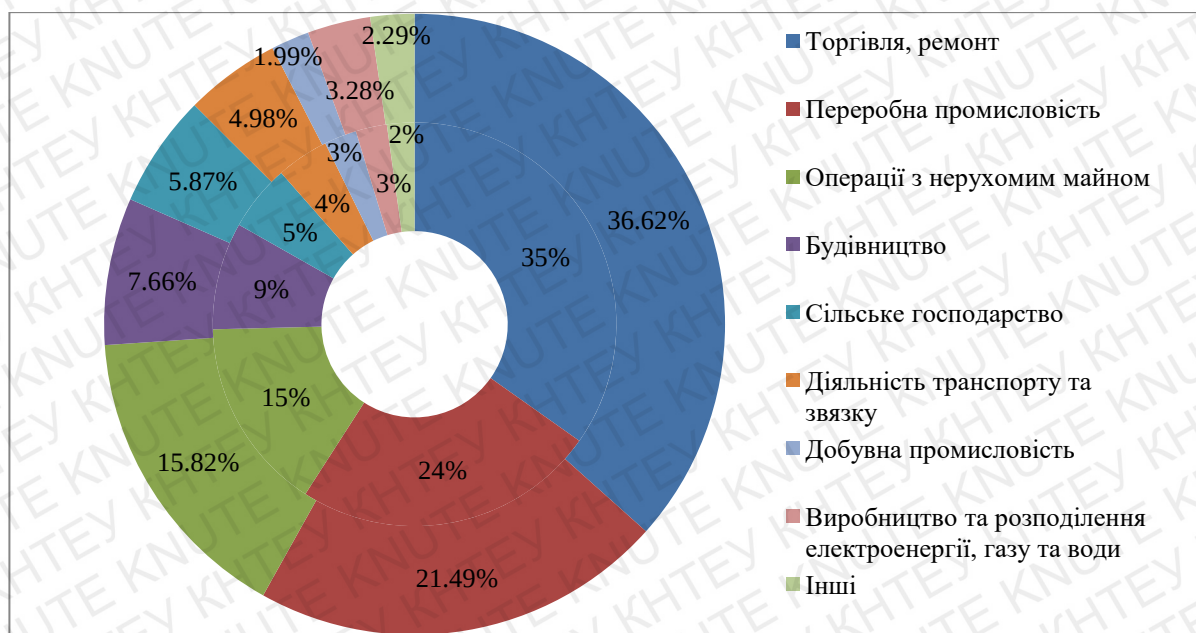

Рис. 2.10. Структура інвестицій за видами економічної діяльності в АТ «Райффайзен Банк Аваль» упродовж 2016-2017 роках, %*

*Примітка: складено автором на основі джерела [49]

Розподіл інвестування між іншими видами економічної діяльності наступний: 21,6% інвестицій спрямовано в переробну промисловість (24,3% станом на 01.01.2018 р.), 15,9% – в операції з нерухомим майном, на оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям (15,5% станом на 01.01.2018 р.). На будівництво припадає 7,7% інвестицій (8,6% станом на 01.01.2018 р.), на сільське господарство – 5,9% (5,3% станом на 01.01.2018 р.) [30].

Головними напрямками інвестиційної діяльності банків є реальні та фінансові інвестиції, де останні займають найвагомішу частку. Серед них саме кредити складають основу банківського портфеля. У сучасних умовах це найбільш прийнятний вибір, оскільки реальні інвестиції несуть в собі великий

ризик для банку через застарілу матеріально-технічну базу вітчизняних підприємств та недостатність капіталів самих банків для здійснення довгострокових вкладень. Важливо також зазначити, що фінансовий капітал банківських установ поділяється на власний та залучений, де останній переважає [57].

Однак інвестиційна діяльність АТ «Райффайзен Банк Аваль» все ж не є достатньо активною, що спонукає виділити наявні проблеми: відсутність гарантій з боку підприємств, які хочуть залучити інвестиції, банкам як інвесторам; обмеженість нормативно-правовими актами Національного банку України; недостатній розвиток законодавчого механізму щодо захисту банків від несплати кредиторами боргів; нерозвиненість фондового ринку України, що стримує розвиток банків як стратегічних інвесторів; повільний і незадовільний розвиток економіки України; зниження рівня довіри до банківської сфери з боку населення, що знижує обсяги можливих залучених коштів тощо; нестабільність валютного ринку; залежність української валюти від долара США, що спричинює вразливість банківської системи до валютно-курсової політики в державі тощо.

Отже, на розробку інвестиційної політики АТ «Райффайзен Банк Аваль» впливають і внутрішні, і зовнішні умови. До внутрішніх умов можна віднести: обсяг і структуру ресурсів банку; стадії життєвого циклу банку; місію, цілі та завдання розвитку банку; дохідність активів банку; обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем; ефективність системи інвестиційної безпеки банку. До зовнішніх умов формування інвестиційної політики банку належать: макроекономічні індикатори розвитку країни; стан інвестиційного клімату в країні або регіоні та кон'юнктури інвестиційного ринку; ефективність державного податкового регулювання банківської інвестиційної діяльності.

РОЗДІЛ III

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

3.1. Методи управління ризиками інвестиційної діяльності банку

Ризик-менеджмент інвестиційної діяльності банку опирається на концепції, закони, принципи і методи, які лежать в його основі. Такий підхід ґрунтується на тому, що будь-яка фінансово-кредитна установа як об'єкт управлінської діяльності є сукупністю складних соціально-технічних систем, на функціонування яких здійснюють вплив багаточисленні зовнішні і внутрішні фактори. Ризик-менеджмент комерційного банку можна визначити як один із основних напрямів сучасного банківського менеджменту, що вивчає проблеми управління установою банку загалом, або окремими її підрозділами з урахуванням ризик-факторів, в коло яких входить створення ефективної системи управління ризиками, елементи якої взаємодіють за затвердженими правилами і в узгодженій послідовності (схемі), опираючись на певні концепції, закони, принципи і методи [10,52].

Мета управління ризиками інвестиційної діяльності банку – сприяти підвищенню вартості власного капіталу банку, одночасно забезпечуючи досягнення цілей багатьох зацікавлених сторін (клієнтів та ділових партнерів, керівництва, працівників, спостережної ради і акціонерів (власників), органів банківського нагляду, рейтингових агентств, інвесторів, кредиторів та інших сторін).

Процес ризик-менеджменту інвестиційної банку організовують таким чином, щоб були охоплені всі його структурні шаблі та рівні – від вищого керівництва банківської установи (Спостережної ради та Правління банку) до рівня, на якому безпосередньо приймають та/або генерують ризик. Функції підрозділів чітко визначають та документують для уникнення конфлікту інтересів між ними [10,58].

Система управління ризиком інвестиційної діяльності в комерційному банку складається з двох субсистем: керованої – об'єкт управління та керівної – суб'єкта управління. Пропонуємо виділити як складові системи ризик-менеджменту: організаційну, інформаційну, ціноутворювальну, аналітичну, дозвільну, управлінську, моніторингову і підсистему кризового менеджменту. Ефективність системи управління ризиком інвестиційної діяльності багато в чому залежить від якості інформаційної підсистеми, задача якої полягає у відборі, зберіганні і наданні інформації на різні шаблі управління банком. Ядром системи управління інформаційними потоками може бути інформаційно-аналітична служба, яка збирає, узагальнює, аналізує інформацію, прогнозує і діагностує майбутню ситуацію [10,60].

Система управління ризиком інвестиційної діяльності не може розглядатися без ціноутворювальної підсистеми. Від неї залежить дохідність операцій, а значить ризик і рентабельність банку загалом, які постійно зростають.

Аналітична підсистема, на нашу думку, є одним із головних елементів системи управління ризиком. Її умовно можна розбити на два блоки: аналіз і оцінка індивідуальних ризиків; аналіз і оцінка сукупного ризику. Аналіз і оцінку сукупного ризику здійснюють на основі таких показників: диверсифікація, якість і дохідність.

Диверсифікованість, зазвичай, визначається за галузевою і географічною ознакою, а також за розміром кредиту, рейтингом позичальника, форми власності суб'єкта господарювання.

Важливою складовою системи ризик-менеджменту інвестиційної діяльності є інструментарій управління ризиком – диференціація, диверсифікація, лімітування, страхування, самострахування, сек'юритизація тощо. До цього питання банки підходять по-різному, враховуючи внутрішні та зовнішні фактори: розмір свого потенціалу, ризикованість вкладень, тенденції розвитку економіки в цілому і галузей зокрема, перспективи розвитку регіону та ін [38,23].

У стратегії ризик-менеджменту застосовують низку правил, на підставі яких здійснюють вибір того або іншого прийому управління ризиком і варіанта рішень: максимум прибутку; оптимальне поєднання прибутку і величини ризику; оптимальна вірогідність результату [10,25].

Кінцевою метою управління ризиком є отримання найбільшого прибутку за оптимального, прийняттого для банку співвідношенні прибутку і ризику, що відповідає цільовій функції підприємництва.

Узагальнюючи досвід щодо впровадження комплексної системи ризик-менеджменту, треба відзначити, що необхідними умовами організації управління ризиками є: правильна система розподілу повноважень; пророблені посадові інструкції; досконалі канали передачі інформації.

Для визначення рівня інвестиційного ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль» побудуємо математичну модель, яка складається з таких етапів:

1. Формування комплексної системи показників-ідентифікаторів як ризику в цілому, так і прямих та опосередкованих наслідків його впливу.
2. Проведення експрес-оцінки визначення рівня ризику.
3. Застосування теорії нечіткої логіки з метою визначення структури кожного показника залежно від надання факторам ризику бінарних характеристик.
4. Оцінка ризику в розрізі кожного з факторів.
5. Розрахунок інтегральної характеристики (кількісної оцінки) ризику шляхом застосування ймовірнісного (байєсівського) підходу.
6. Надання якісної характеристики рівня ризику відповідної кредитної установи.

Таким чином, основою методики визначення ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль» виступає комбінація нечітко-множинного та ймовірнісного (байєсівського) підходів. Крім того, необхідно зазначити, що інформаційною базою реалізації математичної моделі кількісної оцінки ризику для АТ «Райффайзен Банк Аваль» є таблиці відповідності показників визначеним факторам ризику (окремо в межах експрес-підходу та комплексного підходу).

**Відповідність фінансових показників визначеним факторам ризику в
АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 2017 р.***

Фінансові показники / фактори ризиків	Внутрішні шахрайства	Підбір кадрів та умови праці	Збої в роботі і помилки систем	Проведення операцій, а також керування процесами	Пошкодження активів	Зовнішнє шахрайство
Безпека робочого місця	0	1	1	0	1	1
Безпека системи	0	1	1	1	1	1
Виконання, розрахунок і обслуговування	0	0	1	1	0	0
Зловживання посадовим становищем	1	0	0	1	1	0
Зовнішні крадіжки	0	0	1	1	1	1
Крадіжки і шахрайства	1	1	1	1	1	1
Невдала практика введення бізнесу	0	1	1	1	1	1
Несанкціоновані дії	1	0	0	1	1	1
Політичний	0	0	0	1	0	1
Помилки керівництва	1	1	1	1	0	0
Помилки при роботі з клієнтами	1	0	1	1	0	1
Помилки у документації	1	1	1	1	0	0
Порушення в управлінні рахунками	1	1	1	1	0	1
Природні катастрофи	0	0	0	1	1	1
Системи	0	0	1	1	0	0
Стратегічний	0	1	1	0	0	0
Технології	0	0	1	0	0	0
Юридичний	0	0	0	1	0	1

*Примітка: розраховано автором на основі джерел [39, с.388; 50]

Отже, визначені бінарні характеристики відповідності фінансових показників оцінки ризику факторам даного виду ризику, а також співставні між собою в розрізі розглянутої АТ «Райффайзен Банк Аваль» значення фінансових показників виступають основою встановлення ступеня впливу кожного фактора на ризик АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Дослідження впливу фіктивних змінних математичної моделі оцінки ризику на значення фінансових показників – індикаторів даного ризику проводиться на основі коефіцієнтів рівняння лінійної множинної регресії даної залежності (табл. 3.2).

Наведені в табл. 3.2 параметри рівняння регресії відображають, як збільшення чи зменшення факторних ознак (відповідних факторів ризику) на 1% вплине на зміну фінансових показників [39,50].

Таблиця 3.2

Результати проведення регресійного аналізу встановлення ступеня впливу кожного фактора на ризик АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 2017

р.*

Назва елементів рівняння регресії	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	p-значення	Нижня межа	Верхня межа
У-перетин	0,693	2,795	0,240	0,815	-5,580	6,92
Внутрішні шахрайства	0,942	2,581	0,516	0,617	-4,420	7,08
Підбір кадрів та умови праці	0,221	2,231	0,147	0,886	-4,643	5,30
Збої в роботі та помилки систем	1,308	2,299	0,656	0,527	-3,613	6,63
Проведення операцій, а також керування процесами	-0,674	2,846	-0,342	0,739	-7,315	5,36
Пошкодження активів	0,472	2,395	0,322	0,754	-4,564	6,10
Зовнішнє шахрайство	0,175	2,240	0,335	0,745	-4,241	5,74

*Примітка: розраховано автором на основі джерел [39, с.388; 50]

З метою дослідження структури змін факторів ризику під впливом шести визначених факторних ознак необхідно на основі значень середньоквадратичного відхилення розрахувати ступінь впливу кожного фактора на ризик АТ «Райффайзен Банк Аваль». Рівень даного впливу визначається на основі коефіцієнтів стандартизованого рівняння лінійної множинної регресії залежності між факторами ризику та його ідентифікаторами (фінансовими показниками) [29].

Таким чином, сформувавши комплекс вхідних даних у розрізі параметрів рівняння регресії та середньоквадратичних відхилень факторних і результативної ознак даного рівняння, можна знайти скориговані коефіцієнти стандартизованого рівняння лінійної регресії наведено в табл. 3.3.

На основі даних табл. 3.3 стандартизоване рівняння лінійної множинної регресії, з урахуванням коригування його параметрів, прийме такий вигляд: $K = 0,249F_1 + 0,025F_2 + 0,025F_3 + 0,238F_4 + 0,133F_5 + 0,15F_6$ [39,50]. (3.1)

Таблиця 3.3

**Установлення ступеня впливу кожного інциденту на ризик
АТ «Райффайзен Банк Аваль» станом на 2017 р. (коефіцієнтів
стандартизованого рівняння лінійної множинної регресії)***

Інцидент ризику	Коефіцієнти стандартизованого рівняння лінійної множинної регресії	Абсолютні коефіцієнти стандартизованого рівняння лінійної множинної регресії (взяті по модулю)	Скореговані коефіцієнти стандартизованого рівняння лінійної множинної регресії
F1	0,025	0,025	0,249
F2	0,006	0,006	0,025
F3	0,036	0,036	0,025
F4	-0,015	0,015	0,238
F5	0,009	0,009	0,133
F6	0,005	0,005	0,150

*Примітка: складено автором на основі джерел [39, с.388; 50]

Отже, на основі аналізу параметрів співвідношення необхідно зазначити такі аспекти рівня впливу факторів на кількісну оцінку ризику:

- найбільше значення вагового коефіцієнта серед розглянутих факторів ризику прослідковується в розрізі ризику систем і технологій та внутрішні шахрайства. Таким чином, при збільшенні кожного з факторів ризику на 1% найбільший вплив на зміну кількісної оцінки результативного показника (у розмірі 24%) здійснює саме ризик систем і технологій;
- найменшу пріоритетність серед розглянутих факторів ризику становить ризик умов праці та практики бізнесу. Так, у числовому вираженні ваговий коефіцієнт становить 2,5%, тобто в межах управління операційним ризиком аналіз та перевірка даного виду ризику з боку контролюючих органів НБУ повинна
- проводитися після детального дослідження інших факторів.

На основі визначених вище вагових коефіцієнтів факторів ризику проводиться виокремлення структурних складових кожного з нормалізованих

значень фінансових показників, які відповідають досліджуваним шести факторам. Так, здійснюється зважування значень окремого з нормалізованих фінансових показників на вагові коефіцієнти факторів ризику. Результати описаних розрахунків наведені в дод А [39,50].

Необхідність визначення середнього значення нормалізованих зважених фінансових показників, наведених у дод. А, обумовлено тим, що розраховані дані не дають можливості однозначно стверджувати про рівень ризику, який характерний для його структурних складових. Виходячи з цього, на основі порівняння значень нормалізованого показника, зваженого на характеристику впливу певного фактора, із середнім рівнем нормалізованих зважених фінансових показників проводиться розрахунок сум бінарних характеристик (дод. Б).

Таким чином на основі даних дод. Б можна зазначити, що розрахована сума бінарних характеристик у розрізі факторів ризику та подальше їх сумування в межах 18 фінансових показників дає можливість стверджувати про загальний рівень експрес-оцінки ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль», який складає 61 одиницю. А класифікатор рівня ризику кредитної установи можна умовно розділити на чотири категорії: нормальна (знаходиться в межах від 0 до 30); допустима (від 31 до 75); висока (від 76 до 110); критична (від 111 до 136). Отже, можна зробити висновок, що рівень ризику відповідає допустимій категорії [39,50].

Проведення розрахунків у межах ризику, пов'язаного з діями працівників та безпекою робочого місця, ризику помилок у банківських процесах та ризику, пов'язаного із зовнішніми чинниками, дає можливість визначення імовірності кожного з них. На основі отриманої кількісної характеристики складових ризику можна надати їм якісну характеристику, яка в межах дослідження показників АТ «Райффайзен Банк Аваль» відповідає допустимому рівню – 5 група ризику.

Разом з тим, результати даних розрахунків не дають можливості однозначно стверджувати про рівнозначність впливу кожного з аналізованих

факторів на узагальнюючий показник ризику. Останнім етапом реалізації математичної моделі ризику виступає визначення узагальнюючого показника кількісної оцінки ступеня ризику – імовірнісної оцінки на основі байєсівського підходу. Так, на основі зазначених вище ймовірностей виникнення шести факторів ризику та їх відповідності встановленому гранично допустимому інтервалу проводиться перехід до бінарних характеристик, які виступають інформаційною базою розрахунку імовірності виникнення ризику. Так, АТ «Райффайзен Банк Аваль» притаманний допустимий рівень ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль» [39,50].

Отже, реалізована у дипломній роботі модель управління інвестиційними ризиками банку є універсальною, і за нею можна розраховувати ризик в будь-якій кредитній установі. Розрахунки за даною моделлю може проводити як ризик-менеджер, так і комітет по нагляду за банківськими ризиками. Описана вище модель розрахунку рівня ризику може служити основою для визначення величини економічного капіталу, яку банк повинен утримувати для покриття втрат під даний вид ризику. Вона передбачає активне використання в банках власних підходів до аналізу ризиків та підвищення ефективності моніторингу за понесеними АТ «Райффайзен Банк Аваль» збитками.

3.2. Система взаємодії суб'єктів управління інвестиційною діяльністю банку

Банківська система України відіграє ключову роль у національній економіці, оскільки несе відповідальність за контроль і спрямування державних фінансових і грошових потоків в інвестиційне русло з метою прискорення розбудови ринкових відносин. В банківському інвестиційному процесі банки виступають головними учасниками, а державне регулювання даного процесу здійснюється регуляторами – Національним банком України (НБУ) та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Регулятори покликані сприяти стійкій макроекономічній політиці та створювати відповідне нормативно-правове поле для розвитку інвестиційного процесу з метою забезпечення національного виробництва достатніми інвестиційними ресурсами для його розширеного відтворення. Через це виникає необхідність пошуку дієвих шляхів для стимулювання інвестиційної діяльності банків. Сьогодні банки вкладають свої ресурси в короткострокові проекти, що приносять їм високі прибутки, а не у довгострокові, оскільки останні мають високий рівень кредитних ризиків [24].

Таким чином, держава в особі своїх регуляторів, має прямий вплив на інвестиційну діяльність банків і може їх стимулювати, використовуючи засоби щодо мінімізації ймовірності банкрутства і втрат від нього. У даному дослідженні ми ставимо за мету визначити роль як головних регуляторів, так і окремого банку в прийнятті рішень щодо інвестиційної діяльності.

Враховуючи роль НБУ та НКЦПФР, варто відзначити, що вони виступають суб'єктами процесу регулювання інвестиційної діяльності банків і мають подібні форми але відмінний вплив на діяльність банків. З'ясовано, що НКЦПФР має більше функцій щодо регулювання процесу інвестиційної діяльності банків шляхом ліцензування певного виду професійної діяльності на фондовому ринку та застосування відповідних санкцій за порушення ліцензійних умов, а НБУ стосуються функції щодо нагляду за дотримання банками законодавства та нормативно-правових актів НБУ [21].

Не дивлячись на позитивні зрушення, проведене дослідження показало, що в організаційній структурі НБУ відсутній окремий підрозділ (департамент, управління або комітет), який би організаційно супроводжував питання інвестиційно-кредитної політики на рівні держави. Тобто окремі напрямки регулювання інвестиційної діяльності знаходяться в зоні відповідальності різних структурних підрозділів Національного банку України (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Головні завдання департаментів у структурі НБУ, які забезпечують інвестування в країні*

№ з/п	Найменування департаменту	Основні завдання
1.	Департамент стратегії та реформування	Розроблення та впровадження стратегічних програм та планів інвестиційного забезпечення економіки країни
2.	Департамент банківського нагляду	Здійснення безвиїзного банківського нагляду за забезпеченням оптимального співвідношення прибутковості, ризиковості і ліквідності при забезпеченні інвестування економіки країни
3.	Департамент методології	Методологічне забезпечення виконання функцій контролю за інвестиційними операціями
4.	Департамент статистики та звітності	Забезпечення інформаційного наповнення баз даних за показниками інвестиційної активності
5.	Департамент фінансової стабільності	Проведення аналізу системних ризиків, що загрожують стабільності роботи банківського сектору як учасника макроінвестиційних процесів
6.	Департамент монетарної політики та економічного аналізу	Оцінка державної інвестиційної політики та розроблення пропозицій щодо інструментів її активізації
7.	Департамент відкритих ринків	Організація та координація дослідницьких робіт в НБУ у сфері інвестиційного забезпечення макроекономічного розвитку
8.	Департамент супроводження кредитів	Забезпечення моніторингу виконання умов участі банків процесу забезпечення економіки країни інвестиційними ресурсами

*Примітка: складено автором на основі джерел [22; 50]

Таким чином, одним із кроків для підвищення інвестиційного клімату в Україні може бути підготовка необхідної правової та організаційної бази для виділення підрозділу організаційного супроводу з питань інвестиційної

політики в організаційній структурі НБУ. Основними завданнями даного підрозділу має стати:

- формування єдиних стратегічних цілей та послідовності економічних реформ;
- налагодження взаємозв'язків підрозділу організаційного супроводу з питань інвестиційної політики з іншими одиницями у структурі НБУ;
- розробка та формування механізмів державного впливу на інвестиційну діяльність банків;
- розробка політики та заходів стимулювання інвестиційної діяльності;
- розробка та надання рекомендацій щодо введення нових законодавчих актів та/або внесення змін до діючих законодавчих актів;
- встановлення правил і стандартів здійснення банками інвестиційних операцій;
- контроль за дотриманням банківського законодавства та нормативно-правових актів НБУ;
- встановлення нормативів інвестування з ціллю індикативного регулювання та з метою обмеження інвестиційного ризику;
- встановлення правил оцінки інвестицій для формування відповідних резервів;
- ліцензування інвестиційної діяльності та регулювання діяльності банків [26].

Отже, для стимулювання інвестиційної діяльності банків інвестиційний підрозділ НБУ повинен забезпечувати можливість накопичення необхідних коштів для інвестування; законодавчо забезпечити розподіл ризиків інвестиційної діяльності між банками і державою і сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності банків. Таким чином, держава, створює належні умови для здійснення банками інвестиційної діяльності.

Перейдемо до визначення ролі, яку виконує окремий банк у прийнятті рішень щодо інвестиційної діяльності. В умовах кризових явищ в економіці і росту конкурентної боротьби у діяльності банків необхідно швидкий і зрозумілий алгоритм прийняття рішень. Прийняття рішень супроводжує всі управлінські функції при формуванні і впровадженні стратегії інвестиційної діяльності банку. Всі функції управління спрямовані на формування або реалізацію рішень і функцію управління технологічно можна представити у

вигляді послідовності будь-яких пов'язаних із загальною ціллю рішень. Побудова алгоритму прийняття рішень може упорядкувати існуючі механізми управління прийняттям рішень і забезпечити їх ефективну реалізацію.

Переважає більшість банків в умовах функціонування ринкової економіки досить добре контролює власні доходи і витрати та дотримується фінансової дисципліни. Проте навіть повний контроль керівництва банку за діяльністю підрозділів не дає змоги належним чином керувати найбільш впливовим фактором ефективності діяльності банку – доходами, без використання прогнозування як важливого інструменту фінансового планування [30].

З метою вдосконалення інвестиційної діяльності в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» слід реалізувати у практичну діяльність банку нові банківські послуги, що дозволить збільшити доходи установи. Використовуючи досвід BNP Paribas Private Equity, що входить до складу французького банку BNP Paribas і вважається провідною венчурною фірмою в Європі, пропонуємо в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» слід відкрити венчурний фонд, за допомогою якого банк зможе вкладати активи в підприємства або проекти на початковому етапі їх створення. Венчурні фонди, як правило, займаються не портфельними, а стратегічними інвестиціями в контрольні пакети акцій і часток товариств з обмеженою відповідальністю [63].

Венчурний фонд «Райффайзен Банк Аваль» – це інвестиційна розробка, яка буде прототипом системи BNP Paribas Private Equity, що дозволяє стимулювати створення нового бізнесу. Для визначення оцінки ефективності запропонованих заходів щодо удосконалення роботи ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» доцільно визначити доходи та витрати банку у результаті впровадження венчурного фонду «Райффайзен Банк Аваль».

Отже, створення повноцінної системи венчурного інвестування інноваційних процесів в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» сприятиме вирішенню таких завдань: залучення до науково-технічної сфери приватного капіталу, обсяг якого здатний перевищувати державні інвестиції у сотні разів;

формування ефективної системи залучення до господарського обігу інтелектуальної власності та інших результатів інтелектуальної діяльності; здійснення модернізації вітчизняної промисловості шляхом створення нових виробництв, які базуються на високих технологіях; забезпечення передумов для раціонального використання основних фондів підприємств, що втратили конкурентоздатність; мобілізацію коштів населення для розвитку науково-технічної сфери; залучення цільових іноземних інвестицій до розвитку вітчизняної технологічної сфери [63].

За результатами проведеного дослідження проблем та перспектив розвитку нових банківських продуктів та послуг, доцільно підвести наступні підсумки. У процесі дослідження напрямів удосконалення інноваційних стратегій розвитку банку виявлено, що у ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» доцільним є створення окремого структурного підрозділу, який є відповідальним за весь процес розробки та впровадження інновацій, має постійно працюючий персонал та підпорядковується інноваційному топ-менеджеру. На нього покладаються також функції координації роботи, виявлення можливих проблемних ділянок та локальних конфліктів інтересів.

Підсумовуючи вище проведені розрахунки, слід відзначити, що для удосконалення інвестиційної діяльності у напрямку формування нових банківських послуг в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» створення венчурного фонду, за допомогою якого банк зможе вкладати активи в підприємства або проекти на початковому етапі їх створення є доцільним так як, загальна сума грошового потоку у 1-й рік впровадження інвестиційного проекту по реалізації проекту венчурного фонду «Райффайзен Банк Аваль» перевищує інвестиційні витрати, а інвестиційний проект по впровадженні венчурного фонду «Райффайзен Банк Аваль» окупиться вже у 1-й місяць реалізації проекту.

3.3. Удосконалення порядку прийняття рішень щодо напрямків інвестування

Перед економікою України сьогодні стоїть важливе завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку, що потребує значних обсягів інвестицій на модернізацію виробничих комплексів та розвиток національної інфраструктури. Зважаючи на дефіцит державного бюджету України, незначні обсяги інвестування іноземного капіталу в економіку України через низький рівень державного та корпоративних міжнародних кредитних рейтингів, низькі темпи нарощування власного інвестиційного капіталу суб'єктів господарювання, основним джерелом інвестиційних, ресурсів для підприємств стають ресурси банківських установ. Адже роль банківської системи полягає у спрямуванні грошових потоків з метою отримання максимальної ефективності від їх використання.

В управлінні інвестиційною діяльністю, в залежності від ситуації, можуть застосовуватися два види стратегій: активна та пасивна. Активна стратегія управління передбачає ретельне відстеження і негайне придбання інструментів, які відповідають інвестиційним цілям портфелю, а також швидка зміна складу фондових інструментів, які входять портфель. Пасивна стратегія передбачає створення добре диверсифікованих портфелів з заздалегідь визначеним рівнем ризику, розрахованим на тривалу перспективу. На етапі оперативного управління у відповідності до кон'юнктури ринку відбувається оперативне коректування інвестиційного портфелю. Схема процесу прийняття рішень в інвестиційній діяльності банку наведена в додатках на дод. В [20].

Виходячи з даних дод. В, варто враховувати особливості банківської діяльності. Так, виникає необхідність врахування різноманітних факторів (чинників впливу) при прийнятті рішень. Вона обумовлена такими причинами: виникнення потреби в ліквідних засобах; появою більш вигідних альтернативних напрямків інвестування; погіршенням кредитоспроможності і фінансового стану позичальників (емітентів); зниженням рівня доходності вкладень; зміною законодавства і регулятивних вимог; зміною вимог до

капіталу; підвищення рівня ризику цінних паперів і інструментів інвестування; зміною інвестиційної стратегії і інвестиційної політики банку [13,10].

Під чинниками впливу при прийнятті рішень в інвестиційній діяльності банків розуміється сукупність наявних альтернатив і можливостей для їх реалізації по формуванню і реструктуризації інвестиційного портфелю з позицій його об'єму, структури і рівня ризику в умовах дії інституціональних, адміністративних і ринкових обмежень. Що відображає свободу вибору банком інвестиційних рішень з точки зору ресурсних, структурних, резервних, результативних, ризикових можливостей, які в суттєвій мірі обмежуються зі сторони держави, самого банку й інвестиційного (в т.ч. фондового) ринку.

Розглянемо їх детальніше:

- 1) Ресурсні можливості – це гранична фінансова можливість банку здійснювати інвестиційні вкладення в певному об'ємі, який формується з врахуванням його ліквідності і величини вільних грошових (інвестиційних) ресурсів.
- 2) Структурні можливості, в свою чергу, відображають можливість банку формувати і підтримувати інвестиційний портфель в певній структурі об'єктів інвестування з точки зору їх галузевої, видової, часової, валютної і інших характеристик.
- 3) Резервні можливості – це гранична можливість банку формувати необхідну величину резервів під інвестиційні операції, яка залежить від величини потенційних доходів банку, як джерела вказаного резерву, з однієї сторони, а також якістю вже наявних активів в інвестиційному портфелі, з другої.
- 4) Результативні можливості – визначаються граничною можливістю банку в покритті негативних фінансових результатів від інвестиційної діяльності, а саме максимально можливого зниження її доходності [15,10].

Під інституційними чинниками впливу розуміють наявність альтернатив та можливостей для їх реалізації по формуванню і реструктуризації інвестиційного портфелю з позиції об'єму, рівня ризику і його структури на основі існування формальних і неформальних обмежень зі сторони інституційного середовища банку.

Адміністративні чинники впливу – сукупність альтернатив і можливостей для їх реалізації по формуванню і реструктуризації інвестиційного портфелю, яка визначається видом організаційної структури банку, ступенем централізації функцій управління і прийняття рішень, вибраною політикою управління інвестиційним портфелем.

Ринкові чинники впливу – сукупність наявних альтернатив і можливостей для їх реалізації по формуванню і реструктуризації інвестиційного портфелю, які забезпечується, з однієї сторони – ліквідністю інвестиційного ринку, з другої сторони – ліквідністю активів на ньому.

Ріст впливу чинників при прийнятті рішень, з однієї сторони, розширює можливості, збільшує набір альтернатив як в ході формування інвестиційного портфелю, так і при його реструктуризації. Разом з тим в наявності є ряд негативних моментів (дод. Г) [18,10].

З дод. Г видно, що прийняття рішень в інвестиційному процесі банку повинно ґрунтуватися на виявленні і підтриманні оптимального співвідношення між рівнем ризику, доходності і ліквідності інвестиційного портфелю, завдяки:

- вибору стратегічних параметрів інвестиційного портфелю банку з врахуванням інституційних формальних і неформальних обмежень;
- вибору організаційної структури управління інвестиційною діяльністю банку в частині розподілу повноважень, функціональних обов'язків, формування системи внутрішнього контролю, процедури прийняття і затвердження інвестиційних рішень в банку, ступеню централізації інвестиційного процесу;
- вибору стратегії управління інвестиційним портфелем з позиції необхідності здійснення моніторингу його основних параметрів;
- оптимізації структури інвестиційного портфелю з врахуванням рівня ліквідності ринку, яка визначається ринковою структурою, рівнем трансакційних витрат і податків, його прозорістю і однорідністю учасників, а також платоспроможністю позичальників та/або ліквідністю цінних паперів.

Таким чином, прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків має бути ефективно вбудовано в основні функції управління: планування і прогнозування, оцінка і аналіз, контроль й регулювання (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Етапи прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків*

Назва етапу	Заходи етапу
Планування і прогнозування	Визначення об'ємів надходжень і витрат від здійснення інвестицій; вибір інвестиційної політики; планування інвестиційної діяльності банку; формування інвестиційного портфелю; розробка інвестиційної стратегії
Оцінка і аналіз	Облік та аналіз факторів, які впливають на інвестиційну діяльність банку; виявлення альтернативних варіантів вкладення капіталу; оцінка диверсифікації інвестиційного портфелю; оперативний моніторинг стану інвестиційного ринку; оцінка і ранжування інвестиційних ризиків; аналіз реалістичності прогнозів
Контроль	Порівняння планових і фактичних показників для визначення ступеню досягнення цілі; встановлення допустимих меж відхилення рівня ризику, прибутковості і ліквідності інвестиційних інструментів; моніторинг інвестиційного портфелю банку
Регулювання	Заходи щодо подолання негативних показників; збільшення диверсифікації інвестиційних ризиків або використання інших методів управління ризиками

*Примітка: розраховано автором на основі джерел [11, с.318; 12, с.629]

Таким чином, процес прийняття рішень в інвестиційній діяльності банку полягає в оптимальному розширенні альтернативних можливостей формування і реструктуризації інвестиційного портфелю на основі раціонального, ефективного і легітимного подоланні інституційних, адміністративних і ринкових обмежень [11,12].

Ціллю процесу прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків є забезпечення національної економіки інвестиційними ресурсами за умови збереження реальної вартості власного капіталу банку від впливу інвестиційних ризиків на основі ринкової, інституційної і адміністративних складових. У даному процесі враховано базові принципи, задачі, функції, відповідно до вимог регуляторів ринку – Національного банку України (НБУ) та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), які й

дозволяють сформувати механізм прийняття рішень в інвестиційній діяльності задля спрямування інвестиційних ресурсів в галузі національної економіки.

Отже, можна констатувати, що управління прийняттям рішень в інвестиційній діяльності банків – це система ідей та положень, яку формують НБУ та НКЦПФР, що визначає принципи, цілі, задачі, методи і механізм управління прийняття рішень, а також критерії оцінки ефективності їх використання банком, де результатом виступає здійснення ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності банками [16].

За результатами проведеного аналізу інвестиційної діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» наведемо комплекс рішень щодо покращення ефективності діяльності банку (дод. Д).

З дод. Д видно, що керівництво прийняло інноваційні рішення для покращення ефективності діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», зокрема: страхування, лімітація, диверсифікація, хеджування і придбання додаткової інформації. Проте головним недоліком цих рішень на кожному етапі були додаткові фінансові витрати [10].

Доцільно виділити підходи до прийняття рішень щодо напрямків інвестування банку (дод. Е.1).

Відповідно до вище наведених схем стратегічного напрямку розвитку банку, слід відзначити, що планування є невід'ємною функцією управління банком, здійснює формування комплексної фінансово-економічної політики банку, що дозволяє максимізувати частку банку на відповідному ринку, завоювати лідируючі позиції і є багатостороннім, різноплановим управлінським процесом. Головний обов'язок фінансового планування полягає у визначенні альтернативних напрямків та траєкторій розвитку банку, постановці цілей, розподіл ресурсів і всього того, що дає банку конкурентні переваги. На основі проведеного дослідження визначено, що Національний банк і Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку беруть безпосередню участь у прийнятті рішень в інвестиційній діяльності банків. Національний банк України надає дозволи на здійснення прямих інвестицій, встановлює нормативи

інвестування, впроваджує правила оцінки цінних паперів та формування відповідного резерву, встановлює порядок розрахунку та формування резерву за операціями з цінними паперами з метою забезпечення стійких темпів економічного зростання. У свою чергу Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку надає банкам ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами. Також, важливу роль відіграє і сам банк у прийнятті рішень щодо інвестиційної діяльності [14,10].

Отже, у прийнятті рішень в інвестиційній діяльності банків важливу роль відіграють як регулятори інвестиційної діяльності банку, так і окремі банки. Доведено, що зміни ситуації на фінансовому ринку, спричинені системними кризами та іншими зовнішніми загрозами, прямо впливають на організаційні умови НБУ.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

- Зазначено, що інвестиційний бізнес в АТ «Райффайзен Банку Аваль» включає торговельні операції з фінансовими інструментами, операції з цінними паперами, операції з іноземною валютою, залучення і надання кредитів на ринку міжбанківського кредитування. Крім того, в сферу діяльності інвестиційного бізнесу входить управління залишками коштів в національній валюті на кореспондентському рахунку Банку в НБУ, а також управління валютним ризиком – позицією Банку в іноземних валютах.

- За результатами проведеного дослідження порівняння інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» з банками конкурентами в Україні, варто відзначити, що за питомою вагою банків у структурі кредитно-інвестиційного портфеля банківської системи України станом 1 січня 2015–2017 рр. АТ «Райффайзен Банк Аваль» займає 2-ге місце. Лідером за обсягом кредитно-інвестиційного портфеля в Україні є «ПриватБанк». Для підвищення інвестиційної привабливості досліджуваного банку доцільно: активізувати та стимулювати державну підтримку щодо створення інвестиційних банків та інвестиційно-банківських інститутів в Україні; розглянути можливості введення аргументованих заходів з підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю банків; визначити проблеми управління інвестиційною діяльністю, які стримують активізацію банків, для подальшого вирішення.

- Досліджено, що на розробку інвестиційної політики АТ «Райффайзен Банк Аваль» впливають і внутрішні, і зовнішні умови. До внутрішніх умов можна віднести: обсяг і структуру ресурсів банку; стадії життєвого циклу банку; місію, цілі та завдання розвитку банку; дохідність активів банку; обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем; ефективність системи інвестиційної безпеки банку. До зовнішніх умов формування

інвестиційної політики банку належать: макроекономічні індикатори розвитку країни; стан інвестиційного клімату в країні або регіоні та кон'юнктури інвестиційного ринку; ефективність державного податкового регулювання банківської інвестиційної діяльності.

- Реалізована у дипломній роботі модель управління інвестиційними ризиками банку є універсальною, і за нею можна розраховувати ризик в будь-якій кредитній установі. Розрахунки за даною моделлю може проводити як ризик-менеджер, так і комітет по нагляду за банківськими ризиками. Описана вище модель розрахунку рівня ризику може служити основою для визначення величини економічного капіталу, яку банк повинен утримувати для покриття втрат під даний вид ризику. Вона передбачає активне використання в банках власних підходів до аналізу ризиків та підвищення ефективності моніторингу за понесеними АТ «Райффайзен Банк Аваль» збитками.

- Обгрунтовано, що для стимулювання інвестиційної діяльності банків інвестиційний підрозділ НБУ повинен забезпечувати можливість накопичення необхідних коштів для інвестування; законодавчо забезпечити розподіл ризиків інвестиційної діяльності між банками і державою і сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності банків. Для удосконалення інвестиційної діяльності у напрямку формування нових банківських послуг в ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» створення венчурного фонду, за допомогою якого банк зможе вкладати активи в підприємства або проекти на початковому етапі їх створення є доцільним так як, загальна сума грошового потоку у 1-й рік впровадження інвестиційного проекту по реалізації проекту венчурного фонду «Райффайзен Банк Аваль» перевищує інвестиційні витрати, а інвестиційний проект по впровадженні венчурного фонду «Райффайзен Банк Аваль» окупиться вже у 1-й місяць реалізації проекту.

- Зазначено, що у прийнятті рішень в інвестиційній діяльності банків важливу роль відіграють як регулятори інвестиційної діяльності банку, так і окремі банки. Доведено, що зміни ситуації на фінансовому ринку, спричинені системними кризами та іншими зовнішніми загрозами, прямо впливають на

організаційні умови НБУ. На нашу думку, процес прийняття рішень в інвестиційній діяльності банку полягає в оптимальному розширенні альтернативних можливостей формування і реструктуризації інвестиційного портфелю на основі раціонального, ефективного і легітимного подолання інституційних, адміністративних і ринкових обмежень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. А.А. Болдова, Г.І. Романова. Інвестиційна діяльність банків України // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 1, 2013 – С.6-13.
2. Агроосвіта-онлайн / Інвестиційні операції банківських установ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroosvita-online.com.ua/index.php/rozdili/81-11-investitsijni-operatsiji-bankivskikh-ustanov>
3. Аналіз банківської діяльності [Текст] / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
4. Архієреєв С. І. Курс економічної теорії [Текст] навч. посібник / С. І. Архієреєва, Н. Б. Решетняк. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2007. – 331 с.
5. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрями вдосконалення : Нац. банк України, Ун-т банк. справи / За заг. ред. Б. І. Пшика. – К. : УБС НБУ, 2008. – 119 с.
6. Белоусов Л.Ю. Основи банківської справи. - К.: Навчальний посібник, 1999.-390 с.
7. Библио / Інвестиційна політика банків і фактори, її визначальні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biblio.royalwebhosting.net/investitsionnaya-politika-bankov-factoryi-23841.html>
8. Библиотекарь / Инвестиционная деятельность банков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliotekar.ru/bank-6/25.htm>
9. Василенко Д.В. Особливості здійснення банківської інвестиційної діяльності в Україні/ Київський національний економічний університет. – 2008. - с. 248-255
10. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Навч. пос. – К.: Академія, 2001. – 320 с.

11. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посібник. — К.: Знання, 2008. — 318 с.
12. Введение в банковское дело: учебное пособие / Под ред. Г. Асхауэра (Перевод с нем.). — М.: Научная книга, 1996. — 629 с.
13. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні. — Л.: Вид-во Львівської КА, 2005. — 544 с.
14. Герасимова С.В. Управління інвестиційною діяльністю акціонерних товариств: Монографія. — К.: Знання, 2006. — 407 с.
15. Гриньова В.М.[та ін.] Інвестування [Текст]: підручник; ред. В.М. Гриньова; Знання. - К.: 2008. - 452 с.
16. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208.
17. Денисенко М.П., Кабанов В.Г., Худолій Л.М. Грошово-кредитна діяльність банків: Навч. посібник. — К.: Вид. Європ. Ун.-ту, 2004. — 339 с.
18. Дубовик О.В., Бойко С.М., Вознюк М.А., Гірченко Т.Д. Маркетинг у банку: Навч. посібник. — Львів: ЛБІ НБУ, 2006. — 275 с.
19. Енциклопедія банківської справи України / Редкол: В.С. Стельмах (голова) та ін. — К.: Молодь, Ін Юрс, 2001. — 680 с.
20. Еш С. М. Фінансовий ринок [Текст] : навч. посіб. / С. М. Еш. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 528 с.
21. Завгородній А.Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк, ГО. Партин. — К.: Вид-во Знання, 2007. — 1072 с.
22. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/para156#n156>
23. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
24. Знаймо [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://znaimo.com.ua>

25. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування Навчально-науковий інститут технологій / Лекція4. Грошовий оборот [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/gik/me/L4.pdf>

26. Кириченко О. Діяльність інвестиційних банків в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О. Кириченко // Банківська справа. – 2008. – №2. – С. 57- 72.

27. Кльоба Л.Г. Система Управління Банківською Інвестиційною Діяльністю// Науковий вісник/ Львівський НУ ім. Івана Франка. - 2007, вип. 17.7. – с. 190-196

28. Козьменко С.М., Шпиг Ф.І., Волошко І.В. Стратегічний менеджмент банку: Навч. посібник. – Суми: Університетська книга. – 2003. – 734 с.

29. Колодізев О. М., Власенко Н. М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України:сучасний стан і перспективи розвитку / О. Колодізев, Н. Власенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.business-inform.net.

30. Комарницький І.Ф., Комарницька Р.Г. Інвестиційна діяльність комерційних банків/ Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2004. – 260 с.

31. Копилюк О. І. Цільові орієнтири регіональної політики банківської системи та інструментарій забезпечення її розвитку / О. І. Копилюк // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. – Серія Економіка. Випуск 1 (42). – С. 120–126.

32. Л.Л. Игонина. Інвестиції: навч. посібник / під ред. д-ра екон. наук, проф. ВА Слепова. - М.: Економіст. – 478 с., 2005

33. Лисенок, О. В. Оцінка якості портфеля цінних паперів вітчизняних банків [Електронний ресурс] / О. В. Лисенок // Ефективна економіка. – 2012. – №12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2080>.

34. Луців Б.Л. Інвестиційний банківський портфель. – К.: Лібра, 2002. – 192 с.

35. Любунь О.С., Денисенко М.П. Бізнес-планування у банку: Навч. посібник. – К.: Атака, 2006. – 288 с.
36. Любунь О.С., Паливода К.В., Денисенко М.П. Іпотечне кредитування: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 392 с.
37. М.Б. Паласевич Зарубіжний досвід регулювання банківської інвестиційної діяльності та можливість його застосування в Україні// Науковий вісник/ Дрогобицький педагогічний університет. – 2007, вип. 17.7. – с. 239-244
38. М.Б. Паласевич та К.М. Слюсарчик Інвестиційна політика банків: умови та чинники розвитку / Національний лісотехнічний університет України. – 2008. - с. 236
39. Пересада А.А., Майорова Т.В. Управління банківськими інвестиціями. – К.: КНЕУ. – 2005. – 388 с.
40. Перспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://perspektyva.dp.ua/files/articles/04.03.2013.pdf>.
41. Підручники / Фінансовий ринок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/19650323/finansii/finansoviy_rinok.
42. Приказюк Н.В. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку внутрішніх державних облігацій// Вісник Київського НУ ім. Тараса Шевченка: Економіка. – К.: Київський НУ ім. Тараса Шевченка. – 2005, вип. 75/76. – С. 110-113.
43. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Т.В. Майорова [Навч. посіб.] – К.:ЦУЛ, 2003. С. 89.
44. Марченко О. В., Золотопуп Ю.М. Оцінка кредитно – інвестиційної діяльності банку. – Харківський національний університет будівництва та архітектури. – 2017. – 283-286 с.
45. Мацелик М.О. Фінансове право: навч. посіб. / М.О. Мацелик, Т.О. Мацелик, В. А. Пригоцький; за заг. ред. В. К. Шкарупи.—К.: Знання, 2011.— 815 с.
46. Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. Банківські операції: Підручник. 2-ге вид., випр. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 430 с.

47. Навчальні матеріали онлайн / Економічна сутність інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/13761025/investuvannya/ekonomichna_sutnist_investitsiy
48. Онищенко Ю.І., Генова О.І. «Аналіз інвестиційної діяльності банків України» / Юлія Онищенко, Олена Генова [Електронний ресурс]// Інфраструктура ринку. – 2016. – №2. – Режим доступу до журналу: <http://www.marketinfo.od.ua/uk/2-2016>
49. Офіційний сайт Національного банку України / Річні звіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
50. Офіційний сайт ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» / Річний звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.aval.ua/>
51. Реверчук С.К., Реверчук Н.Й., Скоморович І.Г. Інвестологія: наука про інвестування: Навч. посібник. – К.: Атака, 2001. – 264 с.
52. Розвиток банківської системи в умовах формування нової архітектури фінансового ринку : монографія / за ред. В. В. Коваленко. – Одеса : Атлант, 2013. – 765 с.
53. Стасюк Н.Р., Греськів І.Р. Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів: переваги та недоліки. – Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – 306-309 с.
54. Стойко О.Я. Банківські операції: Навч. посібник. – К.: Лчбра, 2000. – 258с
55. Стратегічні орієнтири / Янчинська Т. М. // Фондовий ринок та його розвиток в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libfor.com/index.php?newsid=2158>.
56. Студопедия / Аналіз банківських операцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studopedia.org/5-109487.html>
57. Тарасюк Г.М. Управління проектами: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2004. – 344 с.

58. Тищенко, О. Конкурентні переваги банків [Текст] / О. Тищенко, Г. Азаренкова, В. Сословський // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 9. – С. 20-24.
59. Тридід, О. Аналіз конкурентної позиції банків у сучасних умовах ведення банківського бізнесу [Текст] / О. Тридід, В. Вовк // Банківська справа. – 2009. – №4. – С. 26-28.
60. Фінансова безпека банківської діяльності : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків» / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар] ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.
61. Хелпикс.Орг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helpiks.org/2-71727.html>
62. Шевцова, О. Й. Конкурентна позиція банку як основа управління фінансовою стійкістю [Текст] / О. Й. Шевцова Г. В. Нор// Вісник ДНУ Серія Економіка. – Том 20. -№ 10/1. – Випуск 6(1) . – 2012. – С. 88-94.
63. BNP Paribas Fortis / Private Equity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://companies.bnpparibasfortis.be/en/solution?n=private-equity>
64. Ecolib / Мороз А. М. // Банківські операції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecolib.com.ua/article.php?book=1&article=50>
65. FreePapers.ru / Банки на фондовому ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://freepapers.ru/75/banki-na-fondovomu-rinku/178467.1074511.list2.htm>
66. RBC / Эффективное управление ценными бумагами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/digests/effektivnoe-upravlenie-tsennymibumagami-26082013174400>
67. SvitPPT / Суть фондового ринку та його функції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/ekonomika/sut-fondovogo-rinku-ta-yogo-funkcii.html>

68. TextReferat / Роль банківської системи в інвестиційній діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-4730.html>

69. Ua-referat.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>

70. Ukrmodno.com.ua / Інвестиційна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrmodno.com.ua/health/investicijna-diyaleniste-cesukupniste-praktichnih-dij-gromady/main.html>

71. Finance.ua / Структура кредитно-інвестиційного портфелю банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tables.finance.ua/ua/finres/kip/-/2015/01#1:0>

Таблиця А.1

Відображення структури ризику в залежності від формуючих їх факторів**АТ «Райффайзен Банк Аваль»***

Назва ризику	Сумма втрат за місяць	Внутрішні шахрайства	Підбір кадрів та умови праці	Збої в роботі і помилки систем	Проведення операцій, а також керування процесами	Пошкодження активів	Зовнішнє шахрайство
Безпека робочого місця	1,96	0,50	0,13	0,48	0,27	0,30	0,28
Безпека системи	0,78	0,20	0,05	0,19	0,11	0,12	0,11
Виконання, розрахунок і обслуговування	0,74	0,19	0,05	0,18	0,10	0,11	0,11
Зловживання посадовим становищем	0,78	0,20	0,05	0,19	0,11	0,12	0,11
Зовнішні крадіжки	2,6	0,67	0,17	0,64	0,35	0,40	0,37
Крадіжки і шахрайства	1,03	0,26	0,07	0,25	0,14	0,16	0,15
Невдала практика введення бізнесу	13,83	3,54	0,91	3,38	1,88	2,13	1,99
Несанкціоновані дії	0,64	0,16	0,04	0,16	0,09	0,10	0,09
Політичний	1,68	0,43	0,11	0,41	0,23	0,26	0,24
Помилки керівництва	1,68	0,43	0,11	0,41	0,23	0,26	0,24
Помилки при роботі з клієнтами	0,9	0,23	0,06	0,22	0,12	0,14	0,13
Помилки в документації	3,9	1,00	0,26	0,95	0,53	0,60	0,56
Порушення в управлінні рахунками	2,03	0,52	0,13	0,50	0,28	0,31	0,29
Природні катастрофи	2,93	0,75	0,19	0,72	0,40	0,45	0,42
Системи	1,32	0,34	0,09	0,32	0,18	0,20	0,19
Стратегічний	2,34	0,60	0,15	0,57	0,32	0,36	0,34
Технології	3,34	0,86	0,22	0,82	0,45	0,51	0,48
Юридичний	2,6	0,67	0,17	0,64	0,35	0,40	0,37

*Примітка: розраховано автором на основі джерел [39, с.388; 50]

Таблиця Б.1

Бінарні характеристики за показниками кількісної оцінки ступеня ризику**АТ «Райффайзен Банк Аваль»***

Показник ризиків	Внутрішні шахрайства	Підбір кадрів та умови праці	Збої в роботі і помилки систем	Проведення операцій, а також керування процесами	Пошкодження активів	Зовнішнє шахрайство	Сума
Безпека робочого місця	0	1	1	0	1	1	4
Безпека системи	0	1	1	1	1	1	5
Виконання, розрахунків і обслуговування	0	0	1	1	0	0	2
Зловживання посадовим становищем	1	0	0	1	1	0	3
Зовнішні крадіжки	0	0	1	1	1	1	4
Крадіжки і шахрайства	1	1	1	1	1	1	6
Невдала практика введення бізнесу	0	1	1	1	1	1	5
Несанкціоновані дії	1	0	0	1	1	1	4
Політичний	0	0	0	1	0	1	1
Помилки керівництва	1	1	1	1	0	0	4
Помилки при роботі з клієнтами	1	0	1	1	0	1	4
Помилки у документації	1	1	1	1	0	0	4
Порушення в управлінні рахунків	1	1	1	1	0	1	5
Природні катастрофи	0	0	0	1	1	1	3
Системи	0	0	1	1	0	0	2
Стратегічний	0	1	1	0	0	0	2
Технології	0	0	1	0	0	0	1
Юридичний	0	0	0	1	0	1	2

*Примітка: розраховано автором на основі джерел [39, с.388; 50]

Додаток В

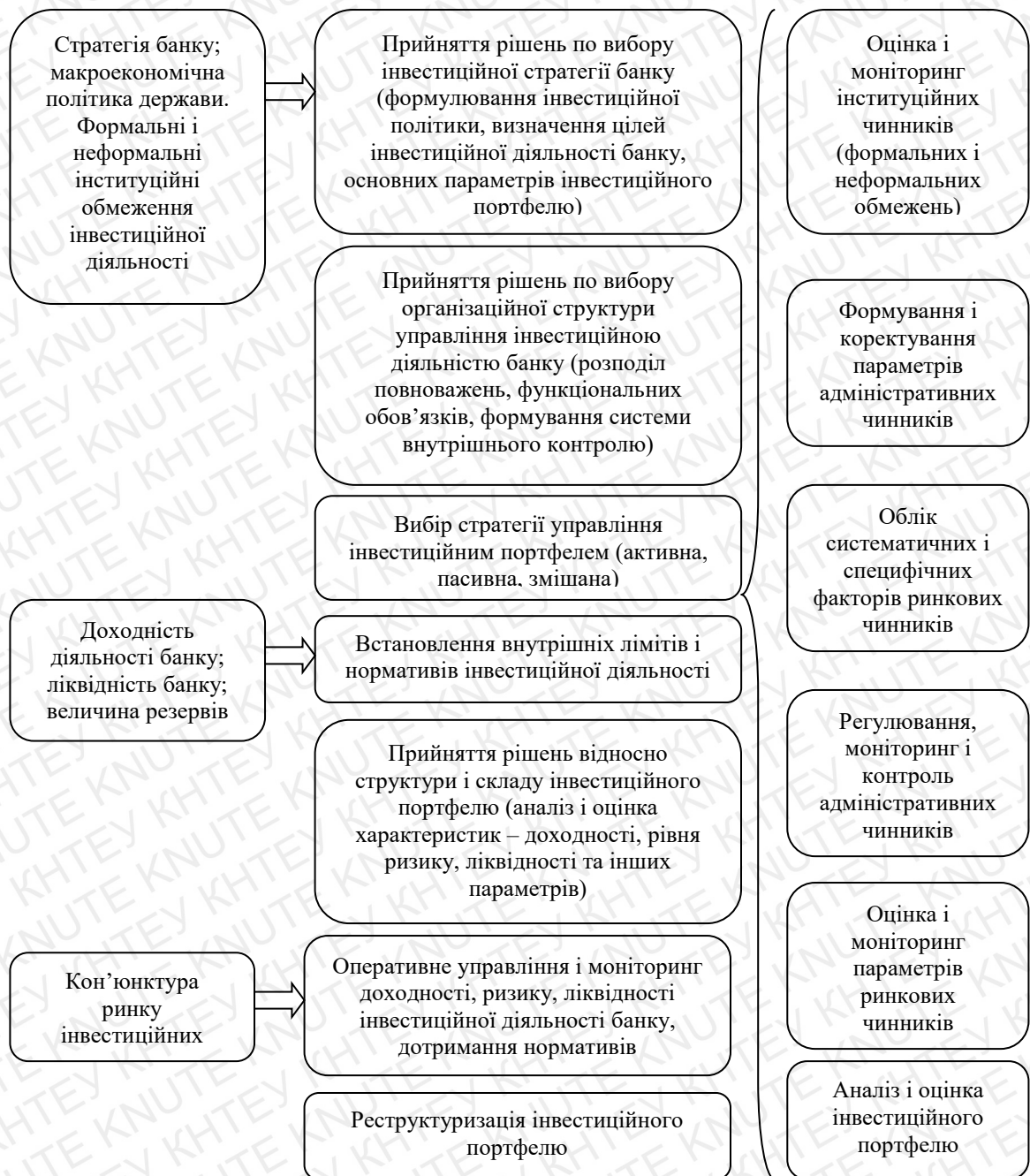

Рис. В.1 Підходи щодо прийняття рішень в інвестиційній діяльності банку
(власна розробка)*

*Примітка: складено автором на основі джерел [14, с.407; 10, с.320]

Таблиця Г.1

Характеристики впливу чинників при прийнятті рішень в інвестиційному процесі банку*

Адміністративні чинники	Інституційні чинники	Ринкові чинники
1	2	3
Зростання впливу чинників		
Негативний ефект		
Зростання операційного ризику.	Збільшення ринкового ризику портфелю. Збільшення кредитного ризику. Збільшення ризику порушення фінансової стійкості банку.	Зниження доходності.
Позитивний ефект		
Зростання ступеню оперативності прийняття рішень. Зростання прибутковості інвестиційної діяльності. Зниження внутрішніх трансакційних витрат. Збільшення рівня	Збільшення об'ємів інвестиційних вкладень. Збільшення можливості диверсифікації інвестиційного портфелю.	Зниження ризику ліквідності. Зниження збитків банку. Збільшення ліквідності цінних паперів. Зниження еластичності витрат. Зниження зовнішніх
доходності. Збільшення оперативності і маневреності. Збільшення доходності діяльності банку.		трансакційних витрат.
Зменшення впливу чинників		
Негативний ефект		
Уповільнення оперативності прийняття рішень. Зниження прибутковості інвестиційної діяльності. Зростання внутрішніх трансакційних витрат. Зниження рівня доходності.	Зниження оперативності і маневреності. Зниження доходності діяльності банку. Зниження об'ємів інвестиційних вкладень. Зменшення можливості диверсифікації інвестиційного портфелю.	Збільшення ризику ліквідності. Зростання збитків банку. Зниження ліквідності цінних паперів. Зростання еластичності витрат. Зростання зовнішніх трансакційних витрат.
Позитивний ефект		
Зменшення операційного ризику.	Зменшення ринкового ризику портфелю. Зменшення кредитного ризику. Зменшення ризику порушення фінансової стійкості банку.	Зростання доходності

*Примітка: складено автором на основі джерел [17, с.398; 10, с.320]

Таблиця Д.1

Комплекс рішень щодо покращення ефективності діяльності**АТ «Райффайзен Банк Аваль»***

Назва заходу	Зміст	Характеристика переваг та недоліків
Страхування	Завчасне зовнішнє резервування ресурсів, спрямованих на компенсацію збитків від майбутніх можливих втрат, що викликані реалізацією певних ризиків інвестиційного проекту	«+» - не потребує додаткових витрат часу «-» - додаткові фінансові витрати на сплату страхового внеску
Диверсифікація	Розподіл інвестицій за різними фінансовими інструментами, що призведе до зниження ризику або створення єдиного інвестиційного портфеля з альтернативною регіональною або галузевою спрямованістю	«+» - відсутні додаткові фінансові витрати, обмеження ризику, що пов'язаний з володінням одним активом (видом діяльності, постачальником) «-» - трудомісткість процедури, що пов'язана з додатковими витратами часу на формування балансу між прибутком і ризиком, можливий неправильний вибір об'єктів інвестування
Лімітація	Установлення граничних максимальних або мінімальних значень внутрішніх показників проекту з метою зменшення ризику та підвищення ефективності інвестиційної діяльності банку	«+» - Обмеження збитків до певного прийняттого рівня, не складний у застосуванні «-» - обмежує одержання можливих прибутків
Хеджування	Різновид страхування, передбачає відкриття угод на одному ринку для компенсації впливу цінкових ризиків рівній але протилежній позиції на іншому ринку	«+» - Допомогає зафіксувати прибуток на певному рівні «-» - Відмова від можливості отримання додаткового прибутку
Придбання додаткової інформації	Придбання інформації для розширення ринку інвестування та запобігання / зменшення дії ризикових факторів, пов'язаних з інвестиційною діяльністю	«+» - зменшення ризику за рахунок зменшення невизначеності «-» - додаткові фінансові витрати, пов'язані з придбанням інформації

*Примітка: складено автором на основі джерел [10, с.320]

Рис. Е.1 Стратегічні підходи до прийняття рішень щодо напрямків інвестування АТ «Райффайзен Банк Аваль» (власна розробка)*

*Примітка: складено автором на основі джерел [40; 10, с.320]

Таблиця Ж.1

Структура КІП АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 рр., млн.грн.*

	2013**	2014	2015	2016	2017
Кредитно - інвестиційний портфель	32 339.7851	29917.2815	30029.7831	29446.8558	38834.2696
міжбанківські кредити	219.8775	50.0000	0.0000	194.5686	3 062.8843
комерційні кредити	32 952.1195	32946.7471	38924.3494	50911.7372	50134.5365
цінні папери	8 730.2386	5 771.9406	4 971.8765	8 396.4855	11274.1973

*Примітка: складено автором на основі джерела [71]

**Примітка: станом на серпень 2013 р.

Таблиця И.1

**Звіт АТ «Райффайзен Банк Аваль» по інвестиційним ЦП за 2016-2017 рр.,
тис.грн.***

	2016	2017
ОвДП	3 276 190	5 925 271
Облігації українських підприємств	104 209	—
Інвестиційні ЦП за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку	3 380 399	5 925 271
Акції українських підприємств	2 257	2 257
Мінус – Резерв під зменшення корисності	(1 085)	(2 257)
Інвестиційні цінні папери, наявні для продажу	1 172	—

*Примітка: взято автором з джерела [50]

Таблиця И.2

**Звіт АТ «Райффайзен Банк Аваль» по інвестиційним ЦП за 2014-2015 рр.,
тис.грн.***

	2014	2015
ОвДП	4 309 246	2 714 993
Облігації українських підприємств	392 071	281 002
Інвестиційні ЦП за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку	4 701 317	2 995 995
ОвДП	239 415	—
Інвестиційні ЦП, утримуванні до погашення	239 415	—

*Примітка: взято автором з джерела [50]

Таблиця І.3

**Звіт АТ «Райффайзен Банк Аваль» по інвестиційним ЦП за 2013 р.,
тис.грн.***

	2013
ОвДП	5 088 329
Облігації українських підприємств	51 574
Облігації, випущені українськими кредитними установами	11 374
Інвестиційні ЦП за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку	5 151 277
ОвДП	538 629
Інвестиційні ЦП, утримуванні до погашення	538 629

*Примітка: взято автором з джерела [50]

**Консолідований звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк Аваль» за
2013-2017 рр., тис.грн.***

	2013	2014	2015	2016	2017
Активи					
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 734 275	6 678 928	12 580 391	10 292 755	10 297 228
Торгові цінні папери	210 622	169 235	225 198	808 776	1 127 47
Заборгованість кредитних установ	30 271	—	6 386 059	10 168 968	8 032 433
Кредити клієнтам	31 069 913 2	30 869 587	26 372 838	27 923 626	37 348 686
Активи, призначені для продаж	60 575	—	729	55 275	56 170
Інвестиційні цінні папери:					
– за справедливою вартістю, з відображенням переоцінки як прибутку або збитку	5 151 277	4 701 317	2 995 995	3 380 399	5 925 271
– наявні для продажу	1 172	1 172	1 172	1 172	—
Інвестиційна нерухомість	200 558	180 674	243 180	160 627	151 860
Основні засоби	2 279 868	2 060 034	2 137 287	1 972 930	2 037 965
Нематеріальні активи	467 157	452 271	429 603	387 256	412 083
Поточні активи з податку на прибуток	5 565	222 192	220 262	385 153	545 070
Відстрочені активи з податку на прибуток	36 480	955 553	1 108 431	743 261	31 643
Інші активи	722 720	821 315	872 080	1 084 439	1 050 930
Всього активи	47 085 394	47 351 693	53 573 225	57 364 637	67 016 816
Зобов'язання					
Заборгованість перед кредитними установами	7 708 249	8 478 126	5 634 999	3 295 105	2 533 468
Заборгованість перед клієнтами	26 832 644	29 678 995	39 879 899	44 103 262	52 272 275
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	95 762	94	2 301	9	709
Резерви	25 481	48 211	25 872	53 418	80 050
Інші зобов'язання	573 454	564 215	609 055	892 168	1 289 761
Всього зобов'язання	38 085 591	43 497 001	48 253 336	48 343 962	56 176 263
Капітал					
Статутний капітал	3 002 775	3 002 775	6 154 516	6 154 516	6 154 516

Продовження таблиці К.1

Додатково сплачений капітал	3 033 375	3 033 375	3 033 110	3 033 097	3 033 097
Резерви переоцінки	964 647	894 446	999 552	937 165	889 941
Резервні та інші фонди	281 388	318 739	318 739	318 739	509 771
Нерозподілений прибуток/(непокритий збиток)	1 749 434	(3 305 855)	(5 045 420)	(1 246 779)	300 560
Всього капітал, що належить акціонерам Банку	9 031 619	3 943 480	5 460 497	9 196 738	10 887 885
Частка неконтролюючих акціонерів	(31 816)	(88 788)	(140 608)	(176 063)	(47 332)
Всього капітал	8 999 803	3 854 692	5 319 889	9 020 675	10 840 553
Всього капітал і зобов'язання	47 085 394	47 351 693	53 573 225	57 364 637	67 016 816

*Примітка: взято автором з джерела [50]

Річний звіт про фінансовий стан АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2017 рр., тис.грн.*

	2013	2014	2015	2016	2017
АКТИВИ					
Грошові кошти та їх еквіваленти	5734275	6678928	12580391	10292755	10297228
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	576312	0	0	0	0
Торгові цінні папери	576312	169235	225198	0	0
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5151277	4701317	2995995	3380399	5925271
Кошти в інших банках	30271	0	6386059	10168968	8032433
Кредити та заборгованість клієнтів	31069913	30869587	26372838	27923626	37348686
Цінні папери в портфелі банку на продаж	1172	1172	1172	1172	0
Цінні папери в портфелі банку до погашення	538629	239415	0	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії	0	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість	200558	180674	243180	160627	151860
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	5565	222192	220262	385153	545070
Відстрочений податковий актив	36480	955553	1108431	743261	31643
Гудвіл	0	0	0	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	2747025	2512305	2566890	2360186	2450048
Інші фінансові активи	327530	0	0	0	0
Інші активи	395190	821315	872080	1084439	1050930
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	60575	0	729	55275	56170
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників					
Активи – усього за додатковими статтями	0	0	0	808776	1127477
Усього активів:	47085394	47351693	53573225	57364637	67016816
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					

Продовження таблиці Л.1

Кошти банків	8110386	8478126	5634999	3295105	2533468
Кошти клієнтів	26832644	29678995	39879899	44103262	52272275
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	0	0	0	0
Боргові цінні папери, емітовані банком	70160	0	0	0	0
Інші залучені кошти	0	0	0	0	0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	95762	94	2301	9	709
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0	0	0	0
Резерви за зобов'язаннями	25481	48211	25872	53418	80050
Інші фінансові зобов'язання	128807	0	0	0	0
Інші зобов'язання	444647	564215	609055	892168	1289761
Субординований борг	2377704	4727360	2101210	0	0
Зобов'язання групи вибуття	0	0	0	0	0
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників					
Зобов'язання – усього за додатковими статтями	0	0	0	0	0
Усього зобов'язань:	38085591	43497001	48253336	48343962	56176263
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ					
Статутний капітал	3002775	3002775	6154516	6154516	6154516
Емісійні різниці	3033375	3033375	3033110	3033110	3033097
Незареєстрований статутний капітал	0	0	0	0	0
Інший додатковий капітал	0	0	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	281388	318739	318739	318739	509771
Резерви переоцінки	964647	894446	999552	937165	889941
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1749434	-3305855	-5045420	-1246779	300560
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників					
Власний капітал – усього за додатковими статтями	0	0	0	0	0
Неконтрольована частка	-31816	-88788	-140608	-176063	-47332
Усього власного капіталу	8999803	3854692	5319889	9020675	10840553
Усього зобов'язань та власного капіталу	47085394	47351693	53573225	57364637	67016816

*Примітка: взято автором з джерела [50]